

RAHANPESURIKOKSET OIKEUSKÄYTÄNNÖSSÄ X – Törkeät rahanpesutuomiot käräjäoikeuksissa 2017 ja 2018

**Keskusrikospoliisi
Tiedusteluosasto
Rahanpesun selvittelykeskus**

Sisällysluettelo

Johdanto	1
1 Rahanpesun tunnusmerkistökijät	3
2 Rahanpesurikokset 2017 ja 2018	9
2.1 Törkeät rahanpesutuomiot käräjäoikeuksissa 2017 ja 2018.....	9
2.2 Esirikokset	11
2.3 Rahanpesun kohteena olleen omaisuuden arvo ja muut kvalifointiperusteet	13
2.4 Itsepesu.....	16
2.5 Rahanpesu kansainvälisenä rikoksena.....	18
2.6 Rangaistuskäytäntö	20
2.7 Oikeushenkilön rangaistusvastuu ja törkeä rahanpesu	22
3 Tapausselostukset	28
3.1 Taloudellisesti merkittäviä tapauksia	28
3.2 Rahanpesu tilattu TOR-verkosta.....	35
3.3 Virtuaalivaluuttatapauksia.....	37
3.4 Järjestäytynyt rikollisuus	39
3.5 Itsepesu.....	43
3.6 Oikeushenkilön rangaistusvastuu	51
3.7 Muita tapauksia	56
Tapausluettelo	61
Lähteet.....	62

Kuvailulehti

- **Julkaisun laji:** Selvitys
- **Tekijä:** Laura Salomaa, Keskusrikospoliisi, Rahanpesun selvittelykeskus
- **Toimeksiantaja:** Jaakko Christensen, Keskusrikospoliisi, Rahanpesun selvittelykeskus

- **Julkaisun nimi:** Rahanpesurikokset oikeuskäytännössä X – Törkeät rahanpesutuomiot käräjäoikeuksissa 2017 ja 2018

Tiivistelmä

Rahanpesurikokset oikeuskäytännössä on Rahanpesun selvittelykeskuksen laatima selvitys, joka käsittelee rahanpesurikosten tunnusmerkistöjä ja niiden täyttymistä sekä rahanpesurikosten tyypillisiä piirteitä Suomessa. Selvityksessä on hyödynnetty tuomio- ratkaisuja vuodesta 1994 lähtien, ja se on päivitetty noin kahden vuoden välein vuodesta 2003 lähtien.

Törkeät rahanpesutuomiot käräjäoikeuksissa 2017 ja 2018 on päivitetty versio julkaisusta, ja se perustuu vuosina 2017 ja 2018 törkeästä rahanpesusta annettuihin käräjäoikeustuomioihin. Selvityksessä käydään tiivistetysti läpi törkeän rahanpesun tunnusmerkistö ja oikeustapausten kautta tunnusmerkistön tulkintaan liittyviä kysymyksiä. Lisäksi selvitys sisältää tietoa törkeän rahanpesun esirikoksista ja rangaistuskäytännöstä Suomessa sekä lukumäärätietoa annetuista tuomioista ja tuomituista henkilöistä.

Selvitys koostuu tilastoista ja oikeustapausanalyseistä.

- **Asiasanat:** Keskusrikospoliisi, Rahanpesun selvittelykeskus, törkeä rahanpesu, oikeuskäytäntö
- **Kokonaissivumäärä:** 62
- **Kieli:** Suomi

- **Julkaisija:** Keskusrikospoliisi, Rahanpesun selvittelykeskus

1 Johdanto

Rahanpesulla peitetään laittomasti hankitun omaisuuden rikollinen alkuperä. Rahanpesu kriminalisoitiin kätkemisrikoksena vuonna 1994, ja se sai oman rikosnimikkeen vuonna 2003.¹ Rahanpesua koskevalla kriminalisoinnilla pyritään torjumaan rikosentekijän mahdollisuudet hyödyntää rikoksesta saatua taloudellista hyötyä. Rahanpesua koskevat kriminalisoinnit ovat tarpeen rikosten torjumiseksi, koska säännöksillä estetään rikosentekijää käyttämästä rikoksesta saatua taloudellista hyötyä, jolloin rikosentekijän edellytykset syylistyä uusiin rikoksiin vähentyvät.²

Rahanpesun selvittelykeskus on vuodesta 2003 lähtien julkaissut noin kahden vuoden välein päivitetyn Rahanpesurikokset oikeuskäytännössä -selvityksen, jossa on analysoitu rahanpesuun liittyviä käräjäoikeustuomioita. Tässä selvityksessä otettiin tarkasteluun vuosien 2017 ja 2018 käräjäoikeustuomiot, joissa oli nostettu syyte törkeästä rahanpesurikoksesta. Tämän selvityksen aiheisto on verrattavissa vuoden 2018 selvitykseen, jossa käsiteltiin vuosien 2015 ja 2016 tapauksia. Syvempää tietoa oikeuskäytännöstä ja rahanpesurikosten tunnusmerkistöstä kokonaisuudessaan löytyy aikaisemmista selvityksistä.

Selvityksen tarkoituksena on käydä läpi tiivistetysti törkeän rahanpesun tunnusmerkistö ja tunnusmerkistöstä aiheutuvat ongelmat oikeustapausten avulla. Selvitys alkaa lyhyellä teoriaosiolla, jonka jälkeen siirrytään tuomioiden analysointiin tilastojen avulla. Viimeinen osio ennen tapausluetteloa on kokonaisuudessaan tiivistelmiä selvitykseen otetuista ratkaisuista. Selvityksen loppuosan tapausluetteloon on kerätty tekstissä mainitut oikeustapaukset.

Selvityksen esimerkkitapauksiin on valittu käräjäoikeuksien tuomioita, joihin liittyy mielenkiintoisia tai ajankohtaisia yksityiskohtia tai joilla on merkitystä törkeän rahanpesun tunnusmerkistön tulkinnassa. Tapauksia on pääsääntöisesti seurattu vain käräjäoikeusvaiheeseen asti. Yksi itsepesusääntelyn kannalta olennainen hovioikeuteen edennyt tuomio on otettu mukaan aineistoon. Korkeimpaan oikeuteen edenneet tapaukset on otettu huomioon kokonaisuudessaan.

¹ HE 285/2010 vp, s. 3.

² Alexander 2007, s.24 ja 26.

Vuosina 2015 ja 2016 tuomioiden määrä, joissa esiintyi syyte rahanpesusta, oli 229. Vuosina 2017 ja 2018 määrä kasvoi 409 tuomioon. Törkeää rahanpesua koskevien syytekohtien määrä käräjäoikeuksissa kasvoi vuosista 2015 ja 2016 vuosiin 2017 ja 2018 noin 104 % ja syyksi luettujen syytekohtien määrä noin 117 %. Tuomioiden suuri määrä ja törkeiden rahanpesutuomioiden määrän kasvu ovat syynä tutkimusaineiston rajaamiselle vain törkeisiin rahanpesutapauksiin. Rajaus on tehty myös sen perusteella, että törkeät rahanpesutapaukset ovat tunnusmerkistöltään ja vaikutukseltaan merkittävimpiä.

Määrän kasvaessa myös rahanpesun kohteena olleen omaisuuden arvon kokonaissumma kasvoi vuosien 2015 ja 2016 3 317 700 eurosta 10 450 000 euroon. Rahanpesun kohteena oli aiempaa suuremmat summat ja suurempien summien osuus kokonaismäärästä kasvoi. Selkeästi yleisimpiä esirikoksia olivat jälleen petosrikokset.

Törkeästä rahanpesusta annetut tuomiot sijoittuivat rangaistusasteikon lievään päähän.

Vuosina 2015 ja 2016 kaikki syytteet itsepesusta hylättiin käräjäoikeuksissa. Tämän selvityksen aineistona olleista vuosien 2017 ja 2017 tapauksista kolme johti tuomioon itsepesusta. Yksi tuomioista annettiin käräjäoikeudessa, toinen hovioikeusvaiheessa ja kolmas korkeimmassa oikeudessa.

Oikeushenkilön rangaistusvastuuseen perustuvia yhteisösakkovaatimuksia esitettiin vuosina 2017 ja 2018 seitsemässä tapauksessa. Kolme tapausta johti yhteisösakon tuomitsemiseen. Vuosina 2015 ja 2016 törkeiden rahanpesusyytteiden yhteydessä ei esitetty oikeushenkilöihin kohdistuvia yhteisösakkovaatimuksia.

2 Rahanpesun tunnusmerkistötekijät

Rikoslain 32 luvun 6 §:n (191/2011) nojalla rahanpesusta tuomitaan henkilö, joka ottaa vastaan, käyttää tai muuntaa rikoksella hankittua omaisuutta tai näiden tilalle tullutta omaisuutta hankkiakseen itselleen tai toiselle hyötyä tai peittääkseen tai häivyttääkseen hyödyn tai omaisuuden laittoman alkuperän tai avustaakseen rikosentekijää välttämään rikoksen oikeudelliset seuraamukset. Rahanpesusta tuomitaan myös henkilö, joka peittää tai häivyttää mainitun omaisuuden tai hyödyn todellisen luonteen, alkuperän, sijainnin tai siihen kohdistuvat määräämistoimet tai oikeudet taikka avustaa toista peittämisessä.

Tekijä tuomitaan törkeästä rahanpesusta, jos rahanpesussa rikoksen kautta saatu omaisuus on ollut erittäin arvokas tai rahanpesu on tehty erityisen suunnitelmallisesti, minkä lisäksi edellytetään, että tekoa on pidettävä myös kokonaisuutena arvostellen törkeänä (RL 32:7).

Päinvastaisessa tilanteessa, eli jos teko on omaisuuden arvo tai muut seikat huomioiden kokonaisuutena arvostellen vähäinen, tekijä tuomitaan rahanpesurikkomuksesta (RL 32:10). Rangaistavaa on myös tuottamuksellinen rahanpesu (RL 32:9) ja salahanke törkeän rahanpesun tekemiseksi (RL 32:8).

Rahanpesu edellyttää taloudellista hyötyä tuottavaa esirikosta, koska rahanpesutoimi kohdistuu esirikoksesta saatuun rikoshyötyyn.³ Rahanpesurikosoikeydenkäynnissä syyttäjän on osoitettava, että rahanpesutoimien kohteena on ollut omaisuus, joka on saatu rangaistavaksi säädetyllä teolla. Esirikoksia ei ole laissa rajoitettu, joten rahanpesun esirikoksena voi olla mikä tahansa taloudellista hyötyä tuottava rikos. Rahanpesun rangaistavuus ei edellytä, että esirikoksen tekijä tuomitaan rikoksesta, eikä esirikoksen tekijän edes välttämättä tarvitse olla tiedossa. Rahanpesijä on saattanut saada toimeksiannon tuntemattomalta henkilöltä rahanpesutoimien suorittamiseksi, tai saattaa syystä tai toisesta haluta suojella esirikoksen tekijää eikä kerro tietojaan esirikoksesta.

Esirikoksen vanhentuminen ei ole este rahanpesusta tuomitsemiselle.⁴ Rahanpesurikosten osalta tulee lähes poikkeuksetta pohdittavaksi se, miten tarkoin esirikoksen täytyy olla selvitetty, jotta omaisuuteen ryhtymisestä voidaan tuomita.

³ HE 285/2010 vp, s. 3.

⁴ HE 53/2002 vp, s. 36.

Itsepesulla tarkoitetaan sitä, että esirikokseen syyllistynyt henkilö pyrkii itse peittämään tai häivyttämään rikoksesta saamansa omaisuuden alkuperän. Tämän selvityksen aineistona olevien tapausten tekoaikana oli voimassa itsepesua koskeva lainsäädäntö, jonka mukaan esirikokseen osallistunutta henkilöä ei tuomittu sekä esirikoksesta että rahanpesusta (niin sanottu itsepesu), paitsi jos kyse oli törkeästä rahanpesusta ja rahanpesu muodosti olennaisimman ja moitittavimman osan rikoskokonaisuudesta (RL 32:11.1, 187/2012). Itsepesusta tarkemmin kohdassa 3.4.

Rahanpesijän on ryhdyttävä toimiin tietoisena siitä, että kyseessä on rikoksella saatu omaisuus. Rahanpesijän tietoisuutta arvioidaan sen mukaan, onko hän tiennyt tai ainakin pitänyt varsin todennäköisenä sitä, että omaisuudella on rikollinen alkuperä.⁵ Tietoisuutta arvioidaan objektiivisten tosiasiallisten olosuhteiden perusteella. Tietoisuuden olemassaolo voidaan päätellä rahanpesijän henkilökohtaisesti tiedossa olevista seikoista tai ulkoisista olosuhteista, kuten esimerkiksi rahanpesijän itsensä tekemistä epäilyttäviksi toimista.

Oikeuskäytännössä tavanomainen tapa kiistää rahanpesu on vedota siihen, ettei vastaaja tiennyt vastaanottaneensa rikoshyötyä. Tyypillisesti kärjäoikeuden perusteluissa todetaan tietoisuuden osalta, että vastaajan on täytynyt pitää varmana tai varsin todennäköisenä että hänen vastaanottamansa varat ovat olleet rikoksella hankittuja. Perusteluissa kuvataan toisinaan myös näyttöä, jolla vastaajan tietoisuutta omaisuuden alkuperästä arvioidaan.

Tapauksessa 4 vastaaja oli vastaanottanut 221 000 euroa varoja, jotka oli hankittu petosrikoksella. Vastaaja kertoi olleensa siinä uskossa, että rahat oli saatu laillisesta taulukaupasta. Kärjäoikeus katsoi, että vastaaja oli ollut tietoinen esirikoksen tekijän aiemmasta taulukauppaan liittyvästä rikostuomiosta ja että taulukauppaan liittyvät summat olivat huomattavia verrattuna aiempaan. Vastaajan tietoon oli tullut myös, että rahat oli nostettava nopeasti pois tililtä ja toimitettava käteisellä eteenpäin. Kärjäoikeus katsoi, että vastaaja oli voinut pitää varsin todennäköisenä, että taulujen myynnissä oli tapahtunut rikos. Vahvin todiste tietoisuudesta saadaan kuitenkin silloin, kun vastaaja tunnustaa tekonsa, kuten *tapauksessa 18*.

Mikäli tekijältä puuttuu tahallisuus, hänet voidaan kuitenkin tuomita tuottamuksettuisesta rahanpesusta, jos hän ryhtyy törkeästä huolimattomuudesta rahanpesutoimeen (RL 32:9). Tekijä on toiminut törkeän huolimattomasti, jos hän

⁵ Ks LaVM 31/2010 vp, s. 2.

esimerkiksi ottaa vastaan tai luovuttaa omaisuutta, vaikka hänellä objektiivisesti havaittavissa olevien seikkojen perusteella on ollut syytä epäillä omaisuuden alkuperää. Tekijällä on lain esitöiden mukaan katsottu olleen syytä epäillä omaisuuden alkuperää esimerkiksi silloin, kun omaisuus vastaanotetaan selvästi tavanomaisesta poikkeavissa olosuhteissa.⁶ Käräjäoikeus tuomitsi vastaajan tuottamuksellisesta rahanpesusta *tapauksessa 3*. Vastaajaa erehdytettiin internetissä muodostamaan seurustelusuhteen kaltainen luottamussuhde. Vastaajan oli annettu ymmärtää, että varakas ja kaunis nainen olisi hänestä kiinnostunut. Vastaaja oli halunnut miellyttää naista ja toimi siksi hänen ohjeidensa mukaisesti. Vastaaja otti tililleen yhteensä 104 913 euroa petosrikoksella saatuja varoja. Vastaaja oli pohtinut asiaa ja kysynyt naiselta, miksi tilisiirto piti tehdä epäsuorasti hänen tilinsä kautta. Käräjäoikeus katsoi, ettei vastaajan menettelyä voitu pitää tahallisenä. Käräjäoikeus katsoi kuitenkin, että vastaajan toimintaa oli pidettävä huolimattomana, koska hän oli pohtinut menettelyään ja epäilyistään huolimatta siirtänyt tai yrittänyt siirtää huomattavia rahavaroja tilinsä kautta eteenpäin. Huolimattomuuden astetta arvioiessa käräjäoikeus antoi merkitystä sille, että kyse oli rahavarojen määrän perusteella merkittävästä rikotusta huolellisuusvelvollisuudesta, jolla oli vaarannettu tärkeitä etuja eli rahamarkkinoiden suojelemista rahanpesulta. Tekoon ja tekijään katsottiin liittyvän lieventäviä seikkoja. Vastaajan syyksi luettiin tuottamuksellinen rahanpesu.

Rahanpesuun voidaan syyllistyä ottamalla vastaan, käyttämällä, muuntamalla, luovuttamalla, siirtämällä, välittämällä tai pitämällä hallussa rikoksella hankittua omaisuutta, rikoksen tuottamaa hyötyä tai näiden tilalle tullutta omaisuutta. Lain esitöiden mukaan käyttämisellä voidaan pitää tunnusmerkistössä tarkoitettujen varojen käyttämistä omiin tarpeisiin, esimerkiksi omaisuuden nopeatahtista tuhlaamista.⁷ Huomionarvoista on, että rikoslain 32 luvun 11 §:n 2 momenttiin sisältyvän rajoitussäännön mukaan rahanpesukriminalisointeja ei sovelleta rikosentekijän kanssa yhteistaloudessa asuvaan, joka ainoastaan käyttää tai kuluttaa rikosentekijän yhteistalouden tavanomaisiin tarpeisiin hankkimaa omaisuutta.

Yhdenkin ryhtymistekotapatusmerkistön täytyminen riittää. Tuomioissa kuvataan kuitenkin harvoin henkilön syyllistyneen vain yhteen ryhtymistekotaan. Rahanpesun teonkuvauksen tekotapaluettelo voi sisältää kuvauksen siitä, kuinka vastaaja on ottanut vastaan omaisuutta, pitänyt sitä hallussaan,

⁶ HE 53/2002 vp, s. 37.

⁷ HE 53/2002 vp, s. 35.

siirtänyt ja luovuttanut omaisuutta eteenpäin ja millaista hyötyä hän on toimistaan saanut.

Tavallisia tekotapoja ovat omaisuuden vastaanottaminen ja hallussapito. *Tapauksessa 9* henkilö oli ottanut vastaan ja säilyttänyt asunnossaan rikoksella hankittuja käteisvaroja sekä kelloja ja koruja, jotka oli hankittu rikollisesta toiminnasta peräisin olevilla varoilla.

Rahanpesu voi tapahtua muuntamalla kuten *tapauksessa 8*, jossa virtuaalivaluuttatilille tulleita varoja varten hankittiin prepaidpankkikortti, jotta rahat voitiin nostaa käteisenä pankkiautomaatista. *Tapauksessa 15* rikoksella hankittuja varoja muunnettiin ostamalla käteisellä siirtolapuutarhamökki. *Tapauksessa 11* vastaajalle oli yritetty toimittaa anastettuja tauluja, jotka vastaajan oli tarkoitus välittää eteenpäin.

Rahanpesu voidaan toteuttaa myös siirtämällä tai kierrättämällä omaisuutta. *Tapauksessa 17* petoksella hankittuja varoja siirrettiin ulkomaisilta pankkitileiltä Suomeen ja Suomesta eteenpäin ulkomaille. *Tapauksessa 6* vastaaja oli vastannut TOR-verkon sipulikanavalla olleeseen ilmoitukseen, jossa oli ehdotettu rahojen kierrättämistä toisen tilin kautta. *Tapauksessa 21* yhtiön liiketoiminnassa oli otettu vastaan, muunnettu, luovutettu, siirretty ja välitetty rikoksella hankittua omaisuutta. Anastettua kuparia oli ostettu vastaajan romumetallin kierrätystä harjoittavaan yritykseen. Anastetun kuparin ostot oli kirjattu yrityksen kuitteihin väärän yrityksen nimellä ja maksu oli hoidettu henkilön nimelle kirjoitetuilla shekeillä.

Rahanpesu voi olla tekomuodoiltaan ja moitittavuudeltaan hyvin eritasoista toimintaa. Rahanpesu voi olla systemaattista ja laajamittaista ja kohdistua suuriin summiin. Toisaalta rahanpesu voi olla pienimuotoista ja kohdistua vähäiseen omaisuuteen. Käräjäoikeudessa käsiteltävä haastehakemus saattaa sisältää useita syytekohtia, jotka koskevat tavanomaisia liikenne- ja omaisuusrikkoksia kuten rattijuopumuksia ja näpistyksiä. Haastehakemuksen syytekohtana saattaa olla myös rahanpesu, jos henkilö on esimerkiksi vastaanottanut toisen henkilön varastaman porakoneen välittääkseen sen eteenpäin.

Tapauksessa 5 oli kyse ammattimaisesta rahanpesusta. Vastaaja oli tullut Suomeen ja maksanut tuntemattomalle henkilölle saadakseen työsopimuksen. Tosiasiassa mitään työsopimusta ei ollut. Vastaaja oli esittänyt väärän tiedon työsuhteestaan maistraatille, jotta voisi saada itsensä merkityksi väestötietojärjestelmään ja siten suomalaisen henkilötunnuksen avulla avaamaan suomalaisia pankkitilejä. Pankkitileille siirrettiin yli 100 000 euroa varoja, jotka oli

saatu ulkomailla tehdyistä petosrikoksista. Vastaaja sai palkkion tililtä tekemis-
tään automaattinostoista. Vastaaja oli tuomittu myös aiemmin Virossa rahan-
pesurikoksesta.

Rikoslain 32 luvun 6 §:n 1 momentin mukainen rahanpesu edellyttää lisäksi
erityistä peittämis-, häivyttämis- tai hyötymistavoitetta. Momentin 1 mukaista
tekotapaa voidaan kutsua tarkoitusta korostavaksi rahanpesuksi.⁸ Oikeuskäy-
tännössä on katsottu, että tunnusmerkistön edellyttämän tavoitteen ei kuiten-
kaan tarvitse olla toiminnan ainoa tarkoitus.⁹

Tapauksessa 1 vastaajan katsottiin häivyttäneen rikoshyötyä. Esirikoksena oli
törkeä velallisen epärehellisyys, jossa yhtiön varoja oli siirretty velkojien ulottu-
mattomiin ja yhtiö oli ajautunut konkurssiin. Yhtiössä määräysvaltaa käyttä-
neet esirikoksen tekijä ja törkeän rahanpesun vastaaja olivat tehneet erilaisia
järjestelyjä siirtääkseen yhtiön varoja velkojien ulottumattomiin. Varoja oli siir-
retty perusteettomana palkanmaksuna esirikoksen tehneen henkilön tilille. Pe-
rusteettoman palkanmaksun häivyttämiseksi oli laadittu totuutta vastaamatto-
mia asiakirjoja. Käräjäoikeus katsoi, että vastaaja oli tiennyt, ettei esirikoksen
tekijä ollut tehnyt palkkaan oikeuttavaa työtä. Vastaaja oli toiminut yhtiön halli-
tuksen jäsenenä. Vastaaja oli työsopimukseksi otsikoidun asiakirjan allekirjoit-
taessaan ja hyväksyessään sekä vahvistaessaan yhtiön tilinpäätökset tahal-
laan häivyttänyt törkeällä velallisen epärehellisyydellä hankittua palkkaa.

Rikoslain 32 luvun 6 §:n 2 momentin mukainen rahanpesu ei edellytä erityistä
tavoitetta, vaan riittävää on, että tekijä on pitänyt seurauksen syntymistä, eli
omaisuuden peittämistä tai häivyttämistä, varsin todennäköisenä. Kyseessä
on tällöin tahallisuuden alin aste, eli todennäköisyystahallisuus.¹⁰ Momentin 2
mukaista tekotapaa voidaan kutsua seurausta edellyttäväksi rahanpesuksi.¹¹

Rahanpesu kvalifoiuu törkeäksi rahanpesuksi, jos rikoksen kautta saatu omai-
suus on ollut erittäin arvokas tai rikos tehdään erityisen suunnitelmallisesti,
minkä lisäksi teon on oltava myös kokonaisuutena arvostellen törkeä (RL
32:7). Törkeän rahanpesun euromääräiseksi alarajaksi on lain esitöissä mai-
nittu ja oikeuskäytännössä muodostunut noin 13 000 euroa.¹²

⁸ Frände yms: Keskeiset rikokset, 2014, s. 725.

⁹ KKO 2009:59

¹⁰ HE 44/2002 vp, s. 87.

¹¹ Frände yms: Keskeiset rikokset, 2014, s. 725.

¹² HE 53/2002 vp, s. 36.

Erityinen suunnitelmallisuus viittaa ensisijaisesti tekoihin, joiden avulla rikoshyödyn alkuperä pyritään peittämään tai häivyttämään. Toimet voivat olla monenlaisia, kuten omaisuuden siirtämistä maasta toiseen, näennäisdokumenttien laatimista, omaisuuden vaihtamista toisen lajiseksi tai rikoshyödyn pesemistä sitä varten perustetussa yhtiössä. Myös tekijän asemalla ja ammattitaidolla on merkitystä teon suunnitelmallisuutta arvioitaessa. Tekijä voi esimerkiksi työskennellä alalla, joka on rahanpesulaissa määritelty rahanpesuherkäksi alaksi. Erityisestä suunnitelmallisuudesta voi kertoa esimerkiksi se, että tekijä ei tee rahanpesulain edellyttämiä rahanpesuilmoituksia.¹³ Kokonaistörkeysarvostelun lähtökohtana on se, että teon kokonaistörkeydellä tarkoitetaan jollakin tavalla merkittävämpää törkeyttä kuin yksittäisen kvalifoitumistunnusmerkistön täyttymisen edellyttämä törkeys. Tuomioistuimen on suoritettava kokonaistörkeysarvostelussa harkintaa, jossa huomioidaan niin teon kokonaistörkeyden puolesta kuin sitä vastaankin puhuvat seikat. Useamman kuin yhden kvalifointikriteerin täytyminen on omiaan johtamaan siihen, että tekoa on pidettävä myös kokonaisuutena arvioiden törkeänä.¹⁴

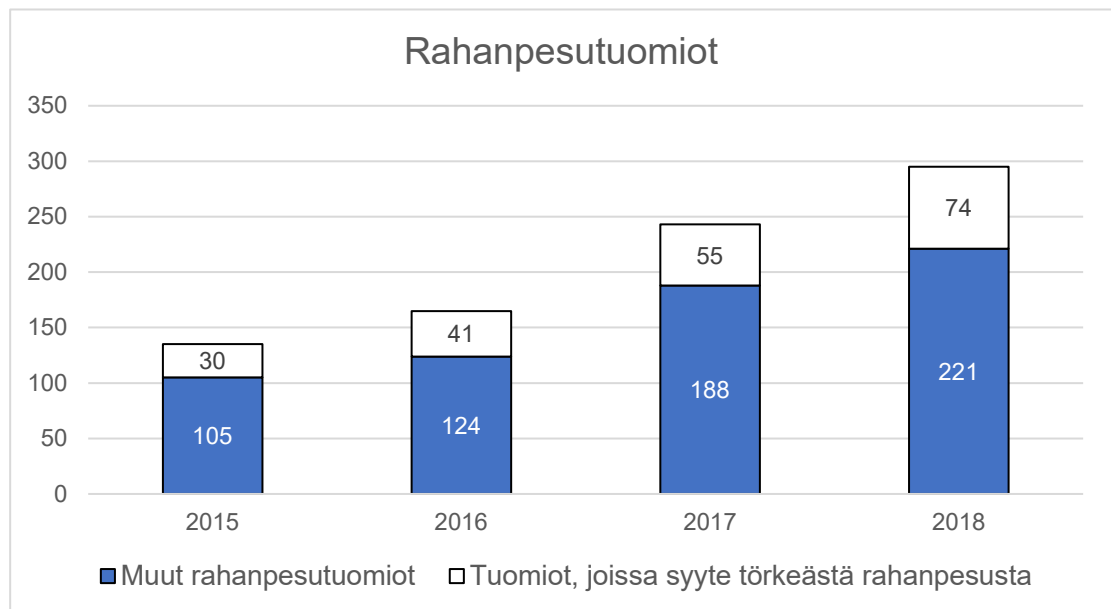
¹³ Hyttinen 2021, s. 549.

¹⁴ Hyttinen 2021, s. 553 - 554.

3 Rahanpesurikokset 2017 ja 2018

3.1 Törkeät rahanpesutuomiot käräjäoikeuksissa 2017 ja 2018

Vuonna 2017 annettiin 55 tuomiota, joissa esiintyi ainakin yksi syyte törkeästä rahanpesurikoksesta. Vuonna 2018 tuomioita annettiin 74. Tuomioiden määrä on noussut tasaisesti vuodesta 2015. Vuosien 2017 ja 2018 tuomiot sisälsivät yhteensä 256 syytekohtaa törkeistä rahanpesurikoksista. Yhteensä 250 syytettä oli nostettu törkeästä rahanpesusta, neljä törkeän rahanpesun yrityksestä ja kolme avunannosta törkeään rahanpesuun. Yhtäkään syytettä ei ollut nostettu salahankkeesta törkeän rahanpesun tekemiseksi tai yllytyksestä törkeään rahanpesuun. Syytekohtien määrä on suurempi kuin tuomioiden, koska monissa tuomioissa oli useita vastaajia ja sama vastaaja saattoi olla syytettynä useammasta törkeästä rahanpesusta.

Kaavio 1. Rahanpesutuomiot käräjäoikeuksissa.

Yhteensä 182 syytettä (noin 71 % syytteistä) johti langettavaan tuomioon. 119 syytettä (50 % syytteistä) johti rangaistukseen törkeästä rahanpesusta, neljä törkeän rahanpesun yrityksestä ja kuusi avunannosta törkeään rahanpesuun. 38 syytekohtaa johti rangaistukseen rahanpesusta, kuusi tuottamuksellisesta rahanpesusta ja yksi rahanpesun yrityksestä.

Yhteensä 69 syytettä hylättiin vuosien 2017 ja 2018 aikana. Kolme syytettä jätettiin tutkimatta ja kaksi syytettä jätettiin sillensä. Selvityksessä ei ole yksityiskohtaisesti analysoitu niitä syitä, jotka johtivat syytekohtien hylkäämiseen. Selvitykseen otetuista ratkaisuksista on kuitenkin havaittavissa, että käräjäoikeudet ovat hylänneet syytteitä törkeästä rahanpesusta sillä perusteella, ettei syytetty

ole ollut tietoinen varojen laittomasta alkuperästä tai tietoisuutta ei ainakaan ole pystytty näyttämään toteen.

Tapauksessa 19 vastaajaa syytettiin törkeästä rahanpesusta. Henkilön hallinnoiman ja omistaman yhtiön nimiin oli rekisteröity syytteen mukaan törkeällä petoksella hankittuja ajoneuvoja. Syytteet hylättiin, koska vastaajalla ei katsottu olleen tiedossa omaisuuden rikollinen alkuperä. Muina esimerkkeinä hylkäämisen syistä voidaan mainita puutteellinen näyttö syyllisyydestä, kuten *tapauksessa 10*, jossa yhden törkeän rahanpesusyytteen osalta katsottiin, että vastaajalla ei ollut tosiasiallista määräysvaltaa teonkuvauksessa lueteltuun omaisuuteen. Puutteellinen näyttö esirikoksesta oli peruste syytteen hylkäämiseen *tapauksessa 13*, jossa rahojen väitettiin olevan peräisin järjestäytyneen rikollisryhmän toiminnassa suoritetuista rikoksista. Käräjäoikeuden mukaan yleisluonteinen selvitys rahojen laittomasta alkuperästä ja asiantuntijalausunto siitä, että ryhmä oli rikoksia taloudellisen hyödyn saavuttamiseksi tekevä järjestäytynyt rikollisryhmä ja että toinen vastaajista oli ryhmän jäsen ja toinen aktiivimyötäilijä, ei ollut riittävä näyttö esirikoksesta ja rahavarojen laittomasta alkuperästä.

Tutkimatta jättämistä koskevissa tapauksissa sovellettiin *ne bis in idem* -kieltoa, eli kaksoisrangaistavuuden kieltoa. Periaate tarkoittaa sitä, että samasta asiasta ei voi antaa kahta tuomiota eli tuomioistuin ei saa ottaa uudestaan käsiteltäväksi sellaista seikkaa, joka on jo lainvoimaisella tuomiolla ratkaistu. Näitä tapauksia oli kaksi. Tapauksissa vastaajille oli määrätty hallinnollinen päätös veronkorotuksesta, joka koski samaa rahamäärää kuin törkeän rahanpesun kohteena ollut rahamäärä. Veronkorotus rinnastuu nykyisin rikosoikeudelliseen rangaistukseen. Käräjäoikeus katsoi molemmissa tapauksissa, että syyte koski samaa menettelyä kuin veronkorotukset, eikä syytettä voitu sen vuoksi tutkia.

Kahdessa tapauksessa asia jätettiin sillensä. Ensimmäisessä tapauksessa vastaaja menehtyi. Toisessa tapauksessa vastaajaa ei ollut saatu haastettua ja syyttäjä perui syytteen, koska syyteoikeus vanheni. Tapauksessa oli kyse 17 840 euron summasta, jonka syyttäjä katsoi täyttävän tapauksen KKO 2015:52 perusteella vain perusmuotoisen rahanpesun tunnusmerkistön. Perusmuotoisen rahanpesun vanhenemisaika, 5 vuotta tekopäivästä, oli kulunut umpeen. Törkeän rahanpesun vanhenemisaika on 10 vuotta eikä se ollut kulunut umpeen syytteen perumishetkellä.

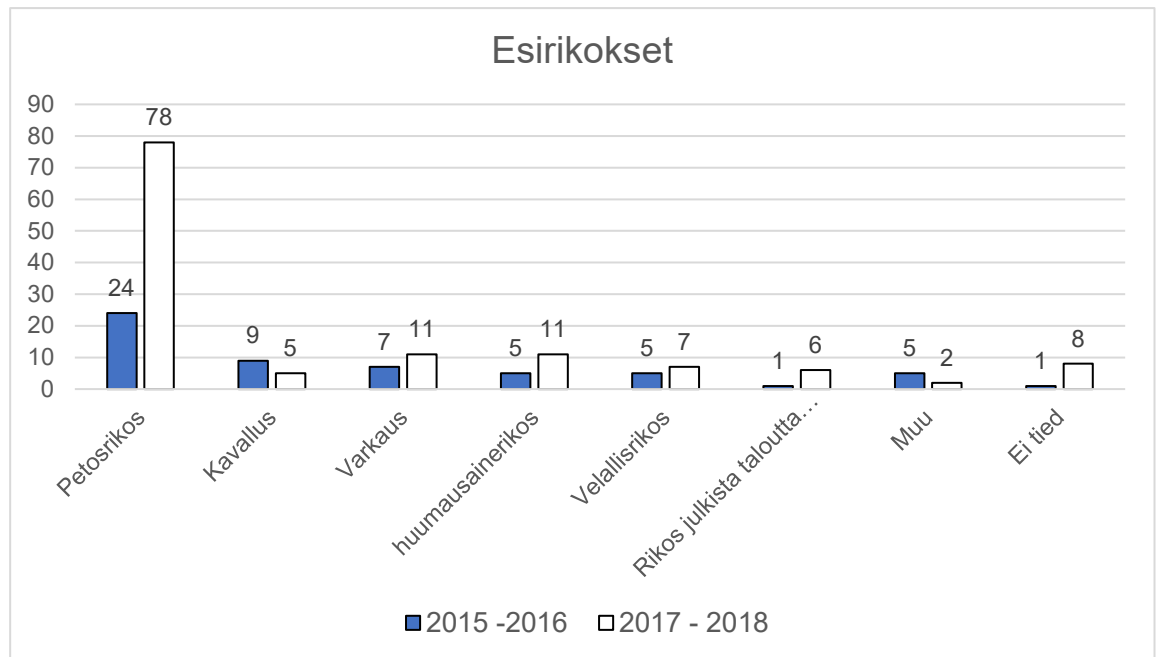
3.2 Esirikokset

Rahanpesu edellyttää taloudellista hyötyä tuottavaa esirikosta. Selkeästi yleisin esirikos törkeissä rahanpesutuomioissa vuosien 2017 ja 2018 aikana oli petos (78 kpl). Muita toistuvia esirikoksia olivat varkaudet (11 kpl) huumausainerikokset (11 kpl), velallisen rikokset (7 kpl) ja rikokset julkista taloutta vastaan (6 kpl). Näiden lisäksi esirikoksina oli kavalluksia ja rahankeräysrikoksia. Kahdeksassa tapauksessa esirikos ei käynyt ilmi rahanpesua koskevasta tuomiosta. Selvityksessä ei ole huomioitu sitä, että sama rikos on voinut olla useamman rahanpesutoimen esirikoksena. Esirikoksia oli myös osassa tapauksista ollut useampia, jolloin omaisuus oli hankittu esimerkiksi usealla eri varkausrikoksella tai petoksilla ja kavalluksilla. Tapauksissa, joissa esirikoksia on ollut useampia, on selvitykseen tilastoitu esirikos, josta on päätynyt suurin määrä omaisuutta törkeän rahanpesun kohteeksi.

Oikeudenkäyntivaiheessa käsillä olleissa tapauksissa syyttäjä pystyi usein osoittamaan rahojen olevan peräisin henkilöltä, joka on lainvoimaisesti tuomittu rikoksesta, jolloin esirikos on näytetty toteen jo aikaisemmassa oikeudenkäynnissä. *Tapauksessa 20* esirikoksesta esitettiin näyttönä lainvoimaiset tuomiot kavalluksista ja törkeistä kavalluksista. Esirikos voi tulla käsiteltäväksi myös samassa oikeudenkäynnissä kuin törkeä rahanpesu. *Tapauksessa 22* esirikoksena oli törkeä petos ja asia käsiteltiin samassa oikeudenkäynnissä törkeän rahanpesun kanssa. Esirikoksesta voidaan esittää muutakin selvitystä kuin lainvoimainen tuomio. Korkein oikeus on julkaisemattomassa päätöksessä (KKO 21.6.2018 nro 1318, R2017/101) asettanut rahanpesurikoksen esirikokselta vaadittavan selvitystason: Rahanpesun esirikokselle asetetaan lähtökohtaisesti samat näytön riittävyysvaatimukset kuin muille vaikeasti näytettävillä rikoksilla; syyttäjän tulee näyttää, että varat ovat peräisin rikollisesta toiminnasta niin, ettei niiden laittomasta alkuperästä jää varteenotettavaa epäilystä. Esirikoksen yksityiskohtien eikä tekijän selvittäminen ole edellytyksenä rahanpesun syyksilukemiseen. Esirikosta ei voida välttämättä päätellä pelkästään rahanpesun tunnusmerkistön muiden osatekijöiden, kuten peittäimistöimien tai tarkoituksen perusteella.

Petosrikosten osuus esirikoksista on edelleen ylivoimaisesti suurin. Petosrikoksiin on laskettu perusmuotoiset petokset, törkeät petokset sekä maksuvälinepetokset. Esirikoksen tekijä on esimerkiksi voinut myydä omaisuutta, jota ei ole ollut olemassa tai tarkoitus koskaan luovuttaa ostajalle. *Tapauksessa 7*

esirikoksessa oli erehdytetty henkilöä maksamaan 17 200 euroa pyöräkuor-
maajasta, jota ei koskaan toimitettu ostajalle. Tapauksessa 4 esirikoksena oli
kaupiteltu väärennettyjä tauluja aitoina.

Kaavio 2. Rangaistukseen johtaneiden törkeiden rahanpesutuomioiden esirikoksia.

Esirikosten joukosta löytyi myös erikoisempia rikoksia. Käräjäoikeus katsoi *tapauksessa 15*, että rahankeräysrikos oli törkeän rahanpesun esirikos. Tapauksessa oli kerätty varoja ilman asianmukaisia lupia eikä rahaa käytetty keräyksen tarkoitukseen. Varoja oli siirretty henkilökohtaiselle pankkitilille ulkomaille ja varoja oli nostettu käteisenä ja käteisellä oli ostettu siirtolapuutarhamökki.

Vaikka esirikos on jäänyt selvittämättä, se ei ole ollut esteenä rahanpesusta tuomitsemiselle. Esimerkiksi tapauksissa 6 ja 7 vastaaja tuomittiin törkeästä rahanpesusta, vaikka esirikoksen tekijä jäi tuntemattomaksi. Molemmissa tapauksissa vastaajat olivat huomanneet TOR-verkossa ilmoituksen, jossa oli ehdotettu pankkitilin käyttöä varojen kierrättämiseen palkkiota vastaan. Vastaajat olivat sopineet tuntemattoman henkilön kanssa varojen siirrosta tililleen. Varoja oli nostettu pankkiautomaatilta ja luovutettu tuntemattomalle henkilölle. Tileille siirretyt varat olivat peräisin petosrikoksista.

3.3 Rahanpesun kohteena olleen omaisuuden arvo ja muut kvalifointiperusteet

Törkeän rahanpesun tunnusmerkistö edellyttää erityistä suunnitelmallisuutta tai erittäin arvokasta omaisuutta, minkä lisäksi teon on oltava myös kokonaisuutena arvostellen törkeä. Törkeän rahanpesun euromääräiseksi alarajaksi on lain esitöissä mainittu ja oikeuskäytännössä muodostunut noin 13 000 euroa. Syyttäjät ja tuomioistuimet ovat pääsääntöisesti noudattaneet tätä rajaa, mutta törkeästä rahanpesusta kuitenkin on nostettu syytteitä, vaikka alaraja ei olekaan ylittynyt.

Seitsemässä syytekohdassa vuosina 2017 ja 2018 tuomittiin rangaistukseen törkeästä rahanpesusta omaisuuden arvon ollessa vaihteluvälillä 0 - 13 000 euroa – euromääräinen alaraja ei siis ole ehdoton. *Tapauksessa 5* törkeitä rahanpesusyytteitä oli nostettu neljä kappaletta. Rahanpesun kohteena olleet summat olivat noin 43 537 euroa, 40 576 euroa, 12 212 euroa ja 3942 euroa. Myös summat 12 212 euroa ja 3 942 euroa katsottiin törkeäksi rahanpesuksi, koska kyseessä oli tekosarja. Pienemmätkin summat olivat osa kokonaisuutta ja teko oli tehty erityisen suunnitelmallisesti osana rikossarjaa.

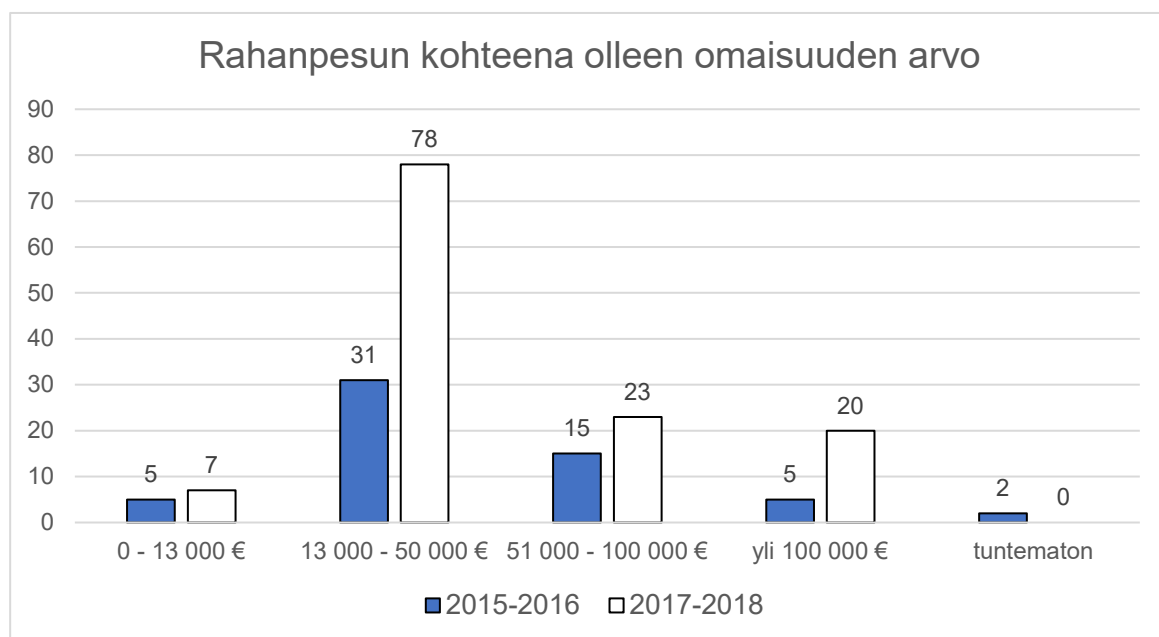
Toisaalta *tapauksessa 15* vastaajaa syytettiin ensisijaisesti törkeästä rahanpesusta ja toissijaisesti tuottamuksellisesta rahanpesusta. Vastaaja oli ottanut nimiinsä 62 000 euron arvoisen siirtolapuutarhamökin. Vastaajan katsottiin vähintäänkin törkeästä huolimattomuudesta ryhtyneen toimiin, koska hänellä oli täytynyt olla aavistus tai tieto rahojen todellisesta alkuperästä. Asiassa ei kuitenkaan ollut näyttöä siitä, että hän olisi varmuudella ollut tietoinen rahojen alkuperästä. Käräjäoikeus katsoi vastaajan syyllistyneen tuottamukselliseen rahanpesuun.

Käräjäoikeuksien vuosien 2017 ja 2018 tuomioissa oli törkeän rahanpesun kohteena omaisuutta noin 10 450 000 euron edestä. Summa on laskettu tuomioistuimen toteamien rahanpesusummien arvosta. Summa on kuitenkin vain suuntaa-antava, koska omaisuuden arvo on joissain tuomioissa jäänyt mainitsematta tai perustunut arvioon. Rahavarojen määrä on laskettu vain yhden kerran niissä tapauksissa, joissa useat vastaajat ovat kohdistaneet rahanpesutoimia samaan omaisuuteen. Edellisessä selvityksessä vuosina 2015 ja 2016 törkeästä rahanpesusta tuomitut henkilöt olivat pesseet omaisuutta 3 317 700 euron edestä. Rahanpesun kohteen summan kasvu selittyy tuomioiden määrän kasvulla. Rahanpesun kohteena oli myös aiempaa suurempia summia ja suurempien summien osuus oli kasvanut. Keskimääräinen rahanpesusumma vuosina 2017 ja 2018 oli 97 214 euroa.

Syytekohtien teonkuvausten perusteella henkilöt olivat pesseet omaisuutta vuosien 2017 ja 2018 aikana yhteensä noin 11 500 000 euron edestä. Tuomioistuin toisinaan toteaa rahanpesun kohteena olleen summan pienemmäksi kuin syytteen teonkuvauksessa kuvataan. Summan muutoksella voi olla merkitystä teon törkeysarvostelussa. Esimerkiksi *tapauksessa 11* vastaajaa syytettiin törkeän rahanpesun yrityksestä. Syytekohtien teonkuvauksen mukaan hän oli yrittänyt ottaa vastaan ja välittää 15 600 euron arvoisia varkausrikoksella saatuja tauluja. Vastaaja esitti kuitenkin käräjäoikeudessa näyttöä taulujen arvosta. Käräjäoikeus totesi taulujen arvoksi enintään 8000 euroa, joten kyseessä ei ollut erittäin arvokas omaisuus. Vastaaja tuomittiin rahanpesun yrityksestä.

Tapauksessa 17 rahanpesun kohteena oli syyttäjän mukaan noin 637 690 euroa. Käräjäoikeus katsoi kuitenkin rahanpesun kohteena olleen noin 257 825 euroa, koska syyttäjällä ei ollut kaikkien varojen osalta riittävää näyttöä esirikoksesta. Rahanpesun kohteena olleen summan arvioiminen toisin ei kuitenkaan vaikuttanut teon törkeysarviointiin, koska kyseessä oli erittäin arvokas omaisuus.

Rahanpesun kohteena olleen omaisuuden arvo vaihteli noin 4000 euron ja 4 065 000 euron välillä, vuosina 2015 ja 2016 11 000 euron ja 660 000 euron välillä. Ainoastaan törkeästä rahanpesusta (sisältäen törkeän rahanpesun yrityksen ja avunanto törkeään rahanpesuun) rangaistukseen johtaneet tapaukset on huomioitu.

Kaavio 3. Rahanpesun kohteena olleen omaisuuden arvo.

Rahanpesurikoksesta saadun taloudellisen hyödyn määrä on rahanpesun kohteena olleen omaisuuden arvoa pienempi. Tämä johtuu siitä, että rahanpesijä voi olla ulkopuolinen henkilö, joka ainoastaan saa pienen palkkion varojen vastaanottamisesta tai siirtämisestä. *Tapauksessa 24* vastaajan tilille oli siirretty 19 600 euroa petosrikoksella hankittuja varoja. Käräjäoikeus katsoi henkilön saaneen toimista 100 euron palkkion. Palkkio voi olla myös huomattavampi kuten *tapauksessa 6*, jossa henkilö oli ottanut tililleen vastaan 15 000 euroa ja saanut palkkioksi toimistaan 5 000 euroa.

Tuomioiden perustelujen mukaan vuosien 2017 ja 2018 aikana törkeästä rahanpesusta tuomitut saivat taloudellisena hyötynä noin 1 090 000 euroa. Syytteissä ja tuomioissa ei aina selkeästi ilmaista rikoksesta saadun taloudellisen hyödyn määrää. Tässä selvityksessä on otettu huomioon vain tuomioistuimen selkeästi toteama rikoshyödyn määrä. Valtiolle menetetyksi tuomittiin noin 1 170 000 euroa ja vahingonkorvauksina esirikosten asianomistajille noin 1 650 000 euroa. Vuosien 2015 ja 2016 aikana törkeästä rahanpesusta tuomitut henkilöt saivat rikoksen tuottamana taloudellisena hyötynä yhteensä vähintään 1 391 600 euroa, josta noin 451 400 euroa tuomittiin valtiolle menetetyksi.

Tapaus 24 eteni yhden vastaajista osalta korkeimpaan oikeuteen asti (KKO 2019:110). Korkeimmassa oikeudessa oli kyse rangaistuksen mittaamisesta sekä valinnasta ehdottoman ja ehdollisen vankeusrangaistuksen välillä. *Tapauksessa* vastaaja oli järjestellyt rahanpesutoimet esirikosten tekijöiden ja rahanpesijöiden välillä. Vastaaja ei ollut ottanut rikoksella saatuja varoja omalle tililleen, mutta oli osallistunut varojen järjestämiseen toisen vastaajan tilille sekä varojen nostamiseen ja toimittamiseen esirikosten tekijälle. Kyseessä oli 19 600 euroa yksityishenkilöltä petosrikoksella hankittuja varoja. Korkein oikeus totesi, että vaikka törkeä rahanpesu on vakava rikos, ei vastaajan toiminta ollut rikoslajissaan erityisen moitittava. Korkein oikeus katsoi teosta ilmenevän tiettyä suunnitelmallisuutta, mutta kysymys ei kuitenkaan ollut kansainvälisestä rikollisuudesta eikä rikoksen toteuttaminen vaatinut erityisen laajamittaista järjestelyä. Moitittavuudeltaan vastaajan tekoa voitiin pitää törkeän tekemuodon sisällä verraten lievänä.

3.4 Itsepesu

Itsepesulla tarkoitetaan sitä, että esirikokseen syyllistynyt henkilö pyrkii itse peittämään tai häivyttämään rikoksesta saamansa omaisuuden alkuperän. Itsepesussa henkilö siis tekee itse esirikoksen ja rahanpesurikoksen. Rikoslaki ei sisällä termiä itsepesu. Ennen vuotta 2012 rahanpesusta ei tuomittu henkilöä, joka oli osallinen siihen rikokseen, josta rikoshyöty oli peräisin. 2012 – 2020 voimassa olleen itsepesusäännöksen (187/2012) mukaan esirikokseen osallistunutta henkilöä ei pääsääntöisesti voitu tuomita sekä esirikoksesta että rahanpesusta, paitsi jos kyse oli törkeästä rahanpesusta ja rahanpesurikos muodosti tekojen jatkuvuus ja suunnitelmallisuus huomioon ottaen olennaisimman ja moitittavimman osan rikoskokonaisuudesta (RL 32:11.1, 187/2012).

Vuosina 2012 – 2020 tehdyissä törkeissä rahanpesurikoksissa törkeysarvostelu on merkityksellinen itsepesun näkökulmasta. Lainkohdan esitöiden mukaan kyseessä tulisi olla pitkään jatkuva toiminta, joka voi koostua monista osavaiheista, joilla esirikoksella saatua hyötyä peitellään tai salataan. Toiminnan on oltava aktiivista esirikoksen selvittämisen estämiseksi. Jatkuvuutta koskeva edellytys sulkee yksittäisen rahanpesutoimen pois säännöksen soveltamisalasta. Suunnitelmallisuus viittaa koko rikoskokonaisuuden suunnitelmallisuuteen eikä pelkästään rahanpesun suunnitelmallisuuteen. Esirikoksen ja siihen liittyvien rahanpesutoimien on oltava kiinteässä yhteydessä toisiinsa. Lain esitöissä on lisäksi todettu, että rangaistus itsepesusta tulee kyseeseen lähinnä tilanteissa, joissa esirikoksesta tuomittaisiin lievempi rangaistus kuin törkeästä rahanpesusta.¹⁵

11.12.2020 voimaan tulleen lakimuutoksen myötä rikoslain 32:11 mukaan itsepesu on edelleen lähtökohtaisesti rankaisematon teko. Kuitenkin henkilö, joka syyllistyy RL 32:6.1:n 1 kohdassa tarkoitettuun hyödyn tai omaisuuden muuntamiseen tai siirtämiseen peittääkseen tai häivyttääkseen hyödyn tai omaisuuden laittoman alkuperän tai avustaakseen toista rikosentekijää välttämään rikoksen oikeudelliset seuraamukset tai RL 32:6.1:n 2 kohdassa tarkoitettuun peittämiseen tai häivyttämiseen tai mainitun teon yritykseen, voidaan tuomita rahanpesusta tai törkeästä rahanpesusta tai mainitun rikoksen yrityksestä. Uusin itsepesuun liittyvä lakimuutos ei vielä näy tämän selvityksen aineistossa, koska oikeustapaukset ovat ajalta ennen lakimuutoksen voimaantuloa. Alusta-

¹⁵ HE 138/2011 vp. s.11-12.

vien arvioiden mukaan itsepesun rangaistavuuden laajentuminen tulee lisäämään tuomittujen rahanpesurikosten määrää vuosittain noin 100-200 tuomiolla.¹⁶

Käräjäoikeuksien ratkaisut osoittavat, että Suomessa sovelletaan harvoin itsepesun kriminalisoivaa lainkohtaa. Vuosina 2015 ja 2016 kuutta esirikoksen tekijää syytettiin myös rahanpesusta. Syytteet itsepesusta kuitenkin hylättiin. Vuosina 2017 ja 2018 kahta esirikoksen tekijää syytettiin myös törkeästä rahanpesusta käräjäoikeusvaiheessa. *Tapauksessa 15* vastaajaa syytettiin esirikoksena olleesta rahankeräysrikoksesta ja törkeästä rahanpesusta. Käräjäoikeus katsoi, että rahanpesurikos ei muodostanut tekojen jatkuvuus ja suunnitelmallisuus huomioon ottaen olennaisinta ja moitittavinta osaa rikoskokonaisuudesta. Käräjäoikeus tuomitsi vastaajan rahankeräysrikoksesta ja eräistä muista rikoksista. Hovioikeus puolestaan katsoi, että rahanpesurikos muodosti olennaisimman ja moitittavimman osan kokonaisuutta. Hovioikeus katsoi toisin kuin käräjäoikeus eräiden tilisiirtojen olleen osa rahanpesua. Hovioikeus tuomitsi vastaajan törkeästä rahanpesusta ja eräistä muista rikoksista, mutta ei kuitenkaan erikseen lievemmästä rahankeräysrikoksesta.

Tapauksessa 17 vastaajan katsottiin olleen avunantajana esirikoksina olleissa petosrikoksissa. Käräjäoikeus katsoi, että rahanpesurikos muodosti tekojen jatkuvuus ja suunnitelmallisuus huomioon ottaen olennaisimman ja moitittavimman osan rikoskokonaisuudesta, joten vastaajaa ei tuomittu avunannosta petoksiin. Vastaajan syyksi luetun törkeän rahanpesun katsottiin kattavan myös nämä teot.

Tapauksessa 16 käräjäoikeus otti oma-aloitteisesti kantaa siihen, että rahanpesusta syytetty saattoi olla myös esirikoksen tekijä, mutta asia ei silti estänyt tekijän tuomitsemista törkeästä rahanpesusta, eikä esirikoksen tekemisestä ollut esitetty väitteitä.

Tapaus 14 eteni korkeimpaan oikeuteen asti (KKO 2020:98), jossa tutkittiin, oliko vastaaja toiminut avunantajana esirikoksena olleessa törkeässä velallisen epärehellisyydessä. Alemmissa oikeusasteissa ei tutkittu itsepesua. Kyseessä on ensimmäinen korkeimman oikeuden ennakkoratkaisu itsepesusta. Ratkaisussa tarkastellaan muun ohella sitä, minkälaisissa tilanteissa rahanpesua voidaan pitää rikoskokonaisuuden olennaisimpana ja moitittavimpana osana. Tapauksessa törkeää rahanpesua pidettiin moitittavampana tekokokoko-

¹⁶ HE 183/2020 vp, s.33.

naisuuden osana kuin esirikoksena ollutta avunantoa törkeään velallisen epärehellisyyteen. Tapauksessa vastaaja oli osallistunut neuvotteluihin, joiden perusteella hän oli ottanut vastikkeetta ajoneuvokalustoa vastaan yhtiölleen, vaikka hänen oli täytynyt tietää tai ainakin pitää varsin todennäköisenä, että luovuttaja syyllistyi luovutuksella rikokseen. Vastaaja oli siirtänyt ajoneuvokaluston edelleen puolisonsa nimissä olleen yhtiön nimiin. Siirrot tehtiin kaikissa luovutuksissa vastikkeettomasti eikä siirroista tehty merkintöjä yhtiöiden kirjanpitoihin. Siirrot ja kirjanpidon laiminlyönti osoittivat korkeimman oikeuden mukaan tekijän aktiivista pyrkimystä peittää ja häivyttää omaisuuden laitton alkuperä. Rahanpesurikoksen katsottiin koostuvan useista teoista. Rahanpesun tekokokonaisuus täytti itsepesun edellyttämän jatkuvuusvaatimuksen, vaikka se ei ollut ajallisesti arvioituna erityisen pitkäkestoinen (6 kk).

3.5 Rahanpesu kansainvälisenä rikoksena

Rahanpesu on kansainvälinen rikos, johon pyritään puuttumaan sekä kansallisella että kansainvälisellä lainsäädännöllä. Suomessa tehty rahanpesurikos käsitellään lähtökohtaisesti suomalaisessa tuomioistuimessa. Suurimassa osassa tapauksista myös esirikos on tehty Suomessa. Laajamittaisessa ja systemaattisessa rahanpesussa on tyypillistä, että esirikos on tehty ulkomailla ja Suomi on vain rahanpesun kauttakulku- tai kotimaa. Esirikoksen ja rahanpesun kohteena olleen omaisuuden yhdistäminen vaikeutuu, jos varoja siirretään valtiorajojen yli.

Esirikoksen on lähtökohtaisesti oltava rangaistava esirikoksen kotimaassa ja maassa, jossa rahanpesurikosoikeudenkäynti käydään.¹⁷ Rahanpesusta rangaikseminen Suomessa ei edellytä, että rahanpesu olisi kriminalisoitu esirikoksen tekomaassa.¹⁸ Rahanpesurikosdirektiivin seurauksena Suomen rikoslakiin tuli 11.12.2020 voimaan muutos, jonka mukaan tietyissä tilanteissa esirikoksena voidaan pitää myös sellaista rikosta, joka ei ole rikos esirikoksen tekomaan lainsäädännön mukaan.¹⁹ Muutos ei ole vaikuttanut vielä tämän selvityksen aineistona olleisiin tapauksiin.

Käräjäoikeuksissa käsiteltiin vuosina 2017 ja 2018 yhteensä 256 syytekohtaa törkeistä rahanpesuista, joista 41 syytekohtalla oli kansainvälinen ulottuvuus. Tapauksista 30:ssä esirikos oli tapahtunut ulkomailla ja 11 tapauksessa

¹⁷ Sahavirta 2008, s. 321.

¹⁸ Sahavirta 2008, s. 339.

¹⁹ Ks. rahanpesurikosdirektiivi (EU) 2018/1673, 2 artikla.

Suomi oli ollut omaisuuden kauttakulkumaa. Kansainvälinen ulottuvuus on tilastoitu jokaiselle syytekohtalle vain kerran. Osassa tapauksista esirikos oli tehty ulkomailla ja rahat siirretty Suomeen ja Suomesta eteenpäin. Kansainvälisistä esirikoksista johdetuista syytteistä 15 johti tuomioon törkeästä rahanpesusta käräjäoikeudessa. Tapauksissa, joissa Suomi oli rahanpesun kauttakulkumaa, 10 syytekohtaa johti tuomioon törkeästä rahanpesusta käräjäoikeudessa. Ulkomailla esirikosten kautta hankitun omaisuuden arvo oli vuosien 2017 ja 2018 törkeissä rahanpesutuomioissa 1 391 464 euroa. Vuosina 2015 ja 2016 vastaava summa oli 628 000 euroa. Rahanpesun kohteena oli vuosina 2017 ja 2018 yhteensä 2 255 008 euroa, jos otetaan huomioon kaikki kansainvälisen ulottuvuuden sisältäneet tuomiot.

Tapauksessa 17 ulkomaalaiset vastaajat olivat väärennettyjen asiakirjojen avulla hankkineet 10 eri valehenkilölle suomalaisen henkilötunnuksen. Tämän jälkeen henkilöt olivat avanneet valehenkilöiden nimillä yhteensä 37 pankkitiliä Suomessa. Vastaajat syyllistyivät lukuisiin rekisterimerkintärikkoksiin ja väärennyksiin. Pankeille ilmoitettiin, että tilit avattaisiin palkkatuloja varten, mikä ei pitänyt paikkaansa. Tileille tuli yhteensä 173 tilisiirrolla varoja noin 637 690 euroa ulkomaisilta tileiltä. Varat olivat peräisin internetin kautta tehdyistä petosrikkoksista, joissa henkilöitä oli huijattu maksamaan suoritukset tavaroista tai palveluista, joita ei koskaan toimitettu, eikä näin ollut tarkoituskaan tehdä. Tileiltä tehtiin käteisnostoja ja tilisiirtoja. Tilisiirtoja tehtiin yhteensä 256 682 euron edestä kahdelle Yhdistyneessä kuningaskunnassa toimivalle yritykselle. Tilisiirtojen syyt oli merkattu laskuiksi. Paikallisten viranomaisien mukaan yrityksillä ei ollut tosiasiallista liiketoimintaa. Toinen vastaajista jäi kiinni hänen kuljettaessaan 69 000 euroa käteistä rahaa Romaniaan. Käräjäoikeus katsoi rahanpesun kohteena olleen 257 825 euroa syyttäjän esittämän 637 690 euron sijaan. Käräjäoikeuden perusteluiden mukaan syyttäjällä ei ollut riittävää näyttöä esirikoksesta kaikkien tilisiirtojen osalta. Käräjäoikeuden mukaan kyse oli törkeästä rahanpesusta, koska rahanpesun kohteena oli erittäin arvokas omaisuus, henkilöt olivat tulleet Suomeen tarkoituksenaan tehdä rikoksia, rikokset oli toteutettu erittäin järjestelmällisesti ja laajamittaisesti ja menettelyä oli pidettävä erittäin suunnitelmallisena. Vastaajien ehdotonta vankeusrangais- tusta puolsivat aiemmat EU-maassa tuomitut vankeusrangaistukset.

Tapauksessa 23 Espanjan viranomaisilta saadun tiedon mukaan espanjalaisen yrityksen tilille oli tehty tietomurto ja tililtä oli tehty kolme oikeudetonta tilisiirtoa. Yksi tilisiirroista tehtiin suomalaisen Oy:n tilille. Tilisiirto oli määrältään 180 010 euroa. Muut tilisiirrot oli tehty samana päivänä Puolaan ja Iso-Britanniaan. Vastaaja toimi bulvaanina suomalaisessa Oy:ssä. Hänet oli suostuteltu

Oy:n hallituksen jäseneksi ja pankkitilin käyttäjäksi palkkiota vastaan. Vastaaja oli ollut työttömänä ja tavannut virolaisella biljardisalilla henkilön, joka ehdotti menettelyä. Vastaajalle luvattiin palkkio toiminnasta. Vastaaja matkusti toisen henkilön kanssa Suomeen kaksi kertaa. Ensimmäisellä kerralla Oy:lle avattiin pankkitili ja toisella kertaa haettiin kultaharkkoja, jotka oli ostettu tilille tulleilla varoilla. Käräjäoikeus totesi teon edustaneen suunnitelmallista ja huolellisesti toteutettua kansainvälistä rikollisuutta, johon on lähtökohtaisesti suhtauduttava vakavasti. Tällaiseen toimintaan osallistuu usein useita henkilöitä erilaisissa tehtävissä. Tehtävän osoittama syyllisyys voi tällöin vaihdella rikokseen osallisten välillä. Vastaajan osuus käytännön toteuttamisessa oli ollut merkittävä ja kiinnijäämisriski suuri. Vastaaja tuomittiin törkeästä rahanpesusta. Vastaaja ei ollut osallistunut teon suunnitteluun, joten hänelle tuomittiin alempi rangaistus kuin rikoksen suunnitteleiden henkilöiden rangaistus olisi ollut.

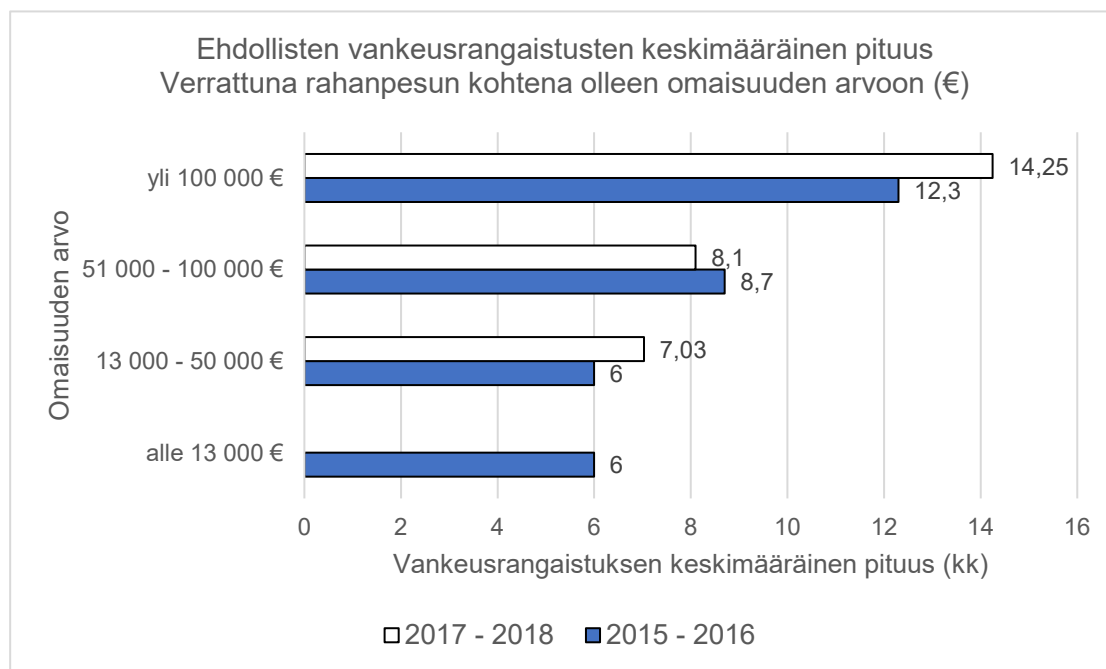
Tapauksessa 3 suomalaista miestä erehdyttiin ottamaan tililleen vastaan yhteensä 104 913 euroa varoja, jotka oli saatu ulkomaisilta yhtiöiltä yhtiöiden tietoja hakkeroimalla. Yhtiön sijaittivat Kanadassa ja Turkissa. Vastaajaan muodostettiin valheellinen kiintymyssuhde ulkomaalaisen henkilön toimesta internetissä ja varojen sanottiin liittyvän laillisiin toimiin. Vastaaja siirsi rahoja eteenpäin eri henkilöiden pankkitileille.

3.6 Rangaistuskäytäntö

Useat tuomiot sisälsivät rangaistusvaatimuksia myös muista rikoksista kuin törkeistä rahanpesurikoksista ja useat vastaajat myös tuomittiin yhteiseen rangaistukseen useista rikoksista. Koska yhteinen rangaistus sisältää rangaistukset useammasta rikosnimikkeestä ja syytekohtasta, se ei kuvaa puhtaasti törkeiden rahanpesurikosten rangaistuskäytäntöä. Selvityksen tässä osiossa on huomioitu rangaistuskäytännön osalta ainoastaan tuomiot, joissa vastaaja on tuomittu rangaistukseen yksinomaan törkeästä rahanpesurikoksesta, avunannosta törkeään rahanpesuun tai törkeään rahanpesun yrityksestä.

Yleinen rangaistus törkeästä rahanpesusta vuosina 2017 ja 2018 oli vuosien 2015 ja 2016 tapaan ehdollinen vankeusrangaistus. Vuosina 2015 ja 2016 ehdottomaan vankeusrangaistukseen tuomittiin vain kaksi syytettyä. Vuosina 2017 ja 2018 ehdottomaan vankeusrangaistukseen tuomittiin 11 syytettyä. Ehdotonta vankeusrangaistusta puolsi kaikissa tapauksissa vastaajan aiempi rikoshistoria.

Ankarin tuomittu rangaistus törkeästä rahanpesusta oli vuoden pituinen ehdoton vankeusrangaistus, ja lievin rangaistus oli 30 päivän ehdollinen vankeusrangaistus. Ehdottoman vankeusrangaistuksen sijaan tuomittiin viidessä tapauksessa yhdyskuntapalvelua. Päiväsakkoja tuomittiin vankeusrangaistuksen lisäksi yhdessä tapauksessa. Ehdollisen vankeusrangaistuksen lisäksi tuomittiin yhdessä tapauksessa yhdyskuntapalvelua.

Kaavio 4. Ehdollisten vankeusrangaistusten keskimääräinen pituus (kk) ja rahanpesun kohteena olleen omaisuuden arvo.

Törkeästä rahanpesusta voidaan tuomita vankeutta neljästä kuukaudesta kuuteen vuoteen. Yksinomaan törkeästä rahanpesusta tuomittujen rangaistusten pituus sijoittuu rangaistusasteikon lievään päähän. Rangaistuskäytäntö ei siis ole erityisen ankaraa. Vuonna 2014 rangaistusten pituuden keskiarvo oli 8,8 kuukautta, vuonna 2015 8,9 kuukautta, vuonna 2016 7,5 kuukautta, vuonna 2017 6,8 kuukautta ja vuonna 2018 8,4 kuukautta. Ehdollisten vankeusrangaistusten keskimääräinen pituus oli vuonna 2017 6,7 kuukautta ja vuonna 2018 8,7 kuukautta. Ehdottomien vankeusrangaistusten keskimääräinen pituus oli vuonna 2017 7,2 kuukautta ja vuonna 2018 7,1 kuukautta. Vaikka rahanpesun summat ovat kasvaneet ja kyseessä on aikaisempaa useammin kansainvälisiä ulottuvuuksia sisältävää ammattimaista rikollisuutta, ei tällä näytä olevan merkittävää vaikutusta rangaistuskäytännön ankaroitumisessa. Huomionarvoista on kuitenkin se, että usein ammattimaiset rahanpesijät tuomitaan samalla myös vähäisemmistä rikoksista, kuten rekisterimerkintärikoksista, jolloin seurauksena on yhteinen rangaistus. Tässä osiossa on tarkasteltu yksinomaan törkeästä rahanpesusta, sen yrityksestä, tai avunannosta

annettuja rangaistuksia. Törkeiden rahanpesutuomioiden rangaistuskäytäntöä on arvioitu lieväksi myös oikeuskirjallisuudessa.²⁰

3.7 Oikeushenkilön rangaistusvastuu ja törkeä rahanpesu

Rikosoikeudellinen vastuu voidaan kohdistaa luonnollisten henkilöiden lisäksi oikeushenkilöille. Oikeushenkilö saatetaan rangaistusvastuuseen tuomitsemalla sille yhteisösakko. Yhteisösakosta säädetään rikoslain 9 luvussa. Yhteisösakko voidaan määrätä vain oikeushenkilölle eli esimerkiksi yhtiölle, yhdistykselle tai säätiölle. Yhteisösakkoon voidaan tuomita sellaisista rikoksista, joiden mahdolliseksi seuraamukseksi se on laissa säädetty. Rahanpesurikokset kuuluvat oikeushenkilön rangaistusvastuun soveltamisalaan. Oikeushenkilön rangaistusvastuu on rikosoikeudellista vastuuta, jonka perusteena on sen puolesta tai hyväksi toimivien luonnollisten henkilöiden syyllistyminen rangaistavaan tekoon oikeushenkilön toiminnassa. Määrältään yhteisösakko voi olla 850 - 850 000 euroa. Rahanpesu ja törkeä rahanpesu ovat kuuluneet oikeushenkilön rangaistusvastuun soveltamisalaan vuodesta 2003, kun rahanpesurikos erotettiin kätkemisrikoksesta omaksi erilliseksi rikostunnusmerkistöksi.

Vuosina 2015 ja 2016 törkeiden rahanpesusyytteiden yhteydessä ei esitetty oikeushenkilöihin kohdistuvia yhteisösakkovaatimuksia. Syytteet oli kohdistettu vastuuasemissa oleviin henkilöihin eikä yhtiöihin. Vuosina 2017 ja 2018 oikeushenkilön rangaistusvastuuseen perustuvia yhteisösakkovaatimuksia esitettiin törkeän rahanpesun yhteydessä seitsemässä syytekohdassa. Kolme tapausta johti yhteisösakkoon tuomitsemiseen. Kahdessa tapauksessa yhteisösakkotuomio tuli törkeästä rahanpesusta ja yhdessä tapauksessa tuottamuksellisesta rahanpesusta. Tilastokeskuksen tietojen perusteella yhteisösakkoja ei ole tuomittu muista rahanpesurikoksista vuosina 2015 – 2018.²¹

Oikeushenkilön rangaistusvastuuta koskevan lainkohdan tarkoitus on painottaa sitä, että oikeushenkilöillä on velvollisuus järjestää toimintansa lainmukaisesti. Rahanpesusta annettujen yhteisösakkotuomioiden muutosta voidaan pitää merkittävänä, vaikka rangaistusvastuu kohdistuu edelleen pääsääntöisesti vain luonnollisiin henkilöihin. Selvityksen aineistossa on tapauksia, joissa yhteisösakon vaatiminen olisi ollut mahdollista. Tässä selvityksessä ei kuiten-

²⁰ Kts. Hyttinen s.542 – 544, 2021.

²¹ Rangaistukset käräjäoikeuksittain ja rikoksittain (käräjäoikeudet ja hovioikeus ensimmäisenä oikeusasteena) muuttujina Vuosi, Tuomioistuin, Tuomion päärikos, Tuomio ja Tiedot. PxWeb (stat.fi)

kaan analysoitu tarkemmin syitä, miksi yhteisösakkoa ei vaadittu. Oikeusministeriö on selvittänyt oikeushenkilön rangaistusvastuun suppeaa käyttöä ja sen syitä.²²

Vaikka rahanpesusummat olivat korkeita, tuomittujen yhteisösakkojen määrät sijoituivat pääsääntöisesti rangaistusasteikon lievään päähän. Poikkeuksena on hovioikeuden tuomio tapauksessa 20, jossa yhteisösakko korotettiin 50 000 eurosta 250 000 euroon. Perusteluiden kattavuus vaihtelee yhteisösakkovaatimuksissa ja -tuomioissa. Osassa tapauksista yhteisösakon määrä on perusteltu hyvinkin kattavasti suhteutettuna yrityksen kokoon, liikevaihtoon, tulokseen ja henkilön asemaan yrityksessä.

²² Katso lisää: Tapani Jussi, Oikeushenkilön rangaistusvastuu – nykytila ja kehittämistarpeet, Oikeusministeriö, 2021.

Tapaus	Rahanpesu- summa	Vaadittu yhteisösakon määrä	Tuomittu yhteisösakon määrä	Huomio
Tapaus 18	154 900 €	2000 €	2 000 €	
Tapaus 15 / Yritys 1	145 000 €	10 000 €	vaatimus hylätty	
Tapaus 15 / yritys 2	236 000 €	25 000 €	vaatimus hylätty	
Tapaus 20	580 000 €	700 000 €	50 000 €* 50 000 €	Hovioikeus korotti määrän 250 000 €, KKO ei muut- tanut määrää.
Tapaus 21 / yritys 1 / vaa- timus 1	379 510 €	50 000 €* 50 000 €	vaatimus hylätty	*Syyttäjä vaati yhteistä sum- maa kahdesta osateosta.
Tapaus 21 / yritys 2	379 510 €	10 000 €	vaatimus hylätty	
Tapaus 21 / yritys 1 / vaa- timus 2	281 110 €	50 000 €* 50 000 €	15 000 €	*Syyttäjä vaati yhteistä sum- maa kahdesta osateosta.

Taulukko 1, yhteisösakkotuomiot.

Lain esitöiden mukaan oikeushenkilön vastuu voi perustua samastamiseen, isännänvastuuseen ja anonyymiin syyllisyyteen.²³ Samastamisvastuuta kuva-
taan rikoslain 9 luvun 2 §:n 1 momentissa, jonka mukaan oikeushenkilö tuomi-
taan yhteisösakkoon, jos sen lakisääteiseen toimielimeen tai muuhun johtoon
kuuluva taikka oikeushenkilössä tosiasiallisesti päätösvaltaa käyttävä on ollut
osallinen rikokseen tai sallinut rikoksen tekemisen. Lain esitöiden mukaan sa-

²³ HE 95/1993 vp, s.33.

mastamisesta on kyse silloin, kun rikoksentekijä on rikosta tehdessään toiminut oikeushenkilön päätöksentekolimissä tai päätöksentekolimeen kuuluva on sallinut rikoksen tekemisen. Rangaistusvastuun on katsottu olevan erityisen perusteltu silloin, kun rikos perustuu ylimpien päätöksentekielinten välittömään myötävaikutukseen. Johdon osallisuus rikokseen voi siis perustaa yhteisövastuun pelkän rikokseen osallisuuden perusteella, ilman että mitään erityistä huolellisuus- tai varovaisuusperustetta on loukattu.²⁴ *Tapauksessa 18* vastaaja oli yrityksen toimitusjohtaja ja hallituksen puheenjohtaja. Vastaaja oli ottanut vastaan omalle ja yrityksensä tilille törkeällä kavallusrikoksella saatuja rahoja. Rahanpesun kohteena olleen omaisuuden arvo oli 154 900 euroa. Teko oli jatkunut pitkään ja sen peittelemiseksi oli laadittu jälkikäteen asiakirjoja. Vastaaja tunnusti ja hänen syykseen luettiin törkeä rahanpesu. Vastaajan yritys X tuomittiin 2 000 euron suuruiseen yhteisösakkoon. Oikeushenkilön rangaistusvastuu perustui samastamiseen; vastaaja oli yrityksen toimitusjohtajana ja hallituksen puheenjohtajana syylistynyt törkeään rahanpesuun yrityksen toiminnassa.

Tapauksessa 21 oli myös kyse samastamiseen perustuvasta oikeushenkilön rangaistusvastuusta. Käräjäoikeus pohti, voisiko asiassa tulla sovellettavaksi rikoslain 9 luvun 4 §:n 2 momentin 3 kohdassa säädetty mahdollisuus jättää oikeushenkilö tuomitsematta yhteisösakkoon, koska yhtiön johtoon kuuluva henkilö tuomittiin rikoksesta rangaistukseen. Lainkohdan mukaan oikeushenkilö voidaan jättää tuomitsematta yhteisösakkoon silloin, kun rangaistusta olisi pidettävä kohtuuttomana ottaen huomioon sen, että oikeushenkilön johtoon kuuluva tuomitaan rikoksesta rangaistukseen, jos oikeushenkilö on kooltaan pieni, rangaistukseen tuomittavan omistusosuus oikeushenkilössä on suuri tai hänen henkilökohtainen vastuunsa oikeushenkilön velvoitteista on merkittävä. Käräjäoikeus katsoi, että yhteisösakkoon tuomitsemista vastaan puhui se, että vastaaja omisti yhtiön osakkeet ja yhteisösakko olisi kohdistunut pitkälti vastaajaan. Käräjäoikeus katsoi kuitenkin, että yhtiön liikevaihto oli suuri eikä kysymys ollut ihan pienestä yhtiöstä. Liiketoiminnan katsottiin olleen kannattavaa. Kokonaisarviointin perusteella käräjäoikeus katsoi, että 15 000 euron yhteisösakko oli oikeudenmukaisessa suhteessa laiminlyönnin laatuun ja yhtiön taloudelliseen asemaan.

²⁴ HE 95/1993 vp, s. 17.

Isännänvastuusta, eli oikeushenkilön laiminlyöntiin perustuvasta tuottamuvastuusta²⁵ on kyse rikoslain 9 luvun 2 §:n 1 momentin mukaan silloin, jos oikeushenkilön toiminnassa ei ole noudatettu vaadittavaa huolellisuutta ja varovaisuutta rikoksen ehkäisemiseksi. Toisin kuin samastamisessa, tässä oikeushenkilön johto ei ole tehnyt rikosta tai sallinut sitä, mutta oikeushenkilön toiminnassa on tapahtunut rikos. Lain esitöissä vastuumallia kutsutaan isännänvastuuksi. Isännänvastuussa rikosentekijä on oikeushenkilön palveluksessa työ- tai virkasuhteessa tai hän toimii oikeushenkilön edustajalta saamansa toimeksiannon perusteella. Rikokseen on ainakin osaltaan vaikuttanut oikeushenkilön riittämätön huolellisuus tai varovaisuus, mikä voi ilmetä epäasianmuksena ohjauksena tai valvontana taikka muuna oikeushenkilön velvollisuuksien rikkomisena.²⁶ Huolellisuus- ja varovaisuusvelvollisuuden sisältö määräytyy käytännön tasolla eri oikeushenkilötyyppejä ja toiminta-alueita koskevien normien mukaan.²⁷ *Tapauksessa 19* kahdessa syytekohtassa oli vaatimus yhteisösakosta, mutta syytteet hylättiin. Kahta henkilöä syytettiin törkeästä rahanpesusta. Toisen henkilön hallinnoiman ja omistaman yhtiön nimiin oli rekisteröity syytteen mukaan törkeällä petoksella saatuja autoja. Toinen henkilö harjoitti liiketoimintaa yrityksessä, joka osti törkeällä petoksella hankittuja autoja ja maksoi ne käteisellä ja vaihtoautoilla. Syytteiden mukaan yhtiöiden toiminnassa oli syyllistytty törkeään rahanpesuun, eikä yhtiöiden toiminnassa ollut noudatettu vaadittavaa huolellisuutta ja varovaisuutta rikosten ehkäisemiseksi. Yhteisösakkovaatimukset olivat 10 000 euroa ja 25 000 euroa. Syytteet törkeästä rahanpesusta luonnollisia henkilöitä kohtaan hylättiin, myös yhteisösakkovaatimukset hylättiin.

Anonyymiä syyllisyyttä kuvataan rikoslain 9 luvun 2 §:n 2 momentissa, jonka mukaan yhteisösakkoon tuomitaan, vaikkei rikosentekijää saada selville tai muusta syystä tuomita rangaistukseen. Lain esitöiden mukaan anonyymistä syyllisyydestä on kyse silloin, kun varmuudella voidaan osoittaa rikoksen tunnusmerkistön toteutuneen tietyn oikeushenkilön toiminnassa ja tekijänä on ilmeisesti joku johtoon kuuluva tai sen palveluksessa oleva henkilö, mutta tekijää ei kuitenkaan ole mahdollista yksilöidä.²⁸ Anonyymissäkin syyllisyydessä syyttäjän tulee näyttää toteen seikat, joihin rangaistusvaatimus perustuu.²⁹ *Tapaus 20* eteni aina Korkeimpaan oikeuteen asti (KKO 2021:6). Tapauksessa

²⁵ Kutsutaan myös organisaatiohuolimattomuudeksi.

²⁶ HE 95/1993 vp, s. 17.

²⁷ HE 95/1993 vp, s. 31.

²⁸ HE 95/1993 vp, s. 17.

²⁹ HE 95/1993 vp, s. 34.

kirjanpitäjänä toiminut henkilö oli käyttänyt asiakkailtaan kavaltamia varoja rahapeliyhdistyksen pelien pelaamiseen. Rahapeliyhdistyksen toimitusjohtaja oli syytettynä törkeästä rahanpesusta ja rahapeliyhdistykselle vaadittiin yhteisösakkoa. Rahapeliyhdistys oli tehnyt Rahanpesun selvittelykeskukselle rahanpesuilmoituksen henkilön toiminnasta ja antanut henkilön jatkaa pelaamista. Käräjäoikeus hylkäsi toimitusjohtajaan kohdistuneen syytteen. Käräjäoikeus katsoi, että rahapeliyhdistys oli toiminut törkeän huolimattomasti ja se tuomittiin tuottamuksellisesta rahanpesusta 50 000 euron yhteisösakkoon. Hovioikeus katsoi käräjäoikeuden tavoin rahapeliyhdistyksen syyllistyneen tuottamukselliseen rahanpesuun ja korotti yhteisösakon 250 000 euroon. Hovioikeus katsoi, että rahapeliyhdistyksellä oli rahanpesulaissa tarkoitettuna toimijana itsenäinen velvollisuus estää rahanpesu ja keskeyttää epäilyttävät liiketimet. Ilmoituksen tekeminen rahanpesun selvittelykeskukselle ei poistanut rahapeliyhtiön vastuuta. Hovioikeus totesi myös, että yhtiön sisäiset raportointiprosessit olivat olleet lainvastaisia ja sisäinen vastuunjako rahanpesuepäilyjen osalta oli ollut puutteellinen. Korkeimman oikeuden käsittely koski oikeushenkilön rangaistusvastuuta. Korkein oikeus kumosi rahapeliyhdistyksen tuomion tuottamuksellisesta rahanpesusta. Yhteisösakkoa tuomittiin silti 250 000 euroa. Korkein oikeus katsoi, että rahapeliyhdistys ei noudattanut vaadittavaa huolellisuutta ja varovaisuutta rikoksen ehkäisemiseksi. Rikoksen tekijä jäi tuntemattomaksi, mutta oli ilmeistä, että tekijä oli ollut rahapeliyhdistyksen palveluksessa ja että rikos oli tehty sen hyväksi. Oikeushenkilön rangaistusvastuu perustui anonyymiin syyllisyyteen. Tapaus on ainoa, jossa vastuuta rahanpesusta ei kohdistettu luonnolliseen henkilöön.

4 Tapauselostukset

4.1 Taloudellisesti merkittäviä tapauksia

Tapaus 1

Tuomioistuim Espoon käräjäoikeus

Diaarinumero R/16/303/702

Tuomion Pvm 1.9.2017

Tuomion numero 17/133775

Tuomiosta valitettiin hovioikeuteen.

Tapauksessa viittä henkilöä syytettiin vakavista talousrikoksista. Syytteitä oli nostettu törkeästä velallisen epärehellisydestä, törkeästä rahanpesusta ja törkeistä kirjanpitorikoksista. Törkeän rahanpesun osalta syytteitä oli nostettu liittyen kahteen velallisen epärehellisyttä koskevaan kokonaisuuteen. Ensimmäisessä kokonaisuudessa oli teonkuvauksen mukaan tehty X Oy:stä perusteettomia rahasiirtoja 4 465 000 euron edestä. Toisessa kokonaisuudessa rahasiirtoja oli tehty Z Oy:stä 500 000 euron edestä.

Ensimmäisessä velallisen epärehellisyttä koskevassa kokonaisuudessa henkilöt A ja B olivat X Oy:n edustajina ja yhtiössä määräysvaltaa käyttäneinä henkilöinä ilman hyväksyttävää syytä lahjoittaneet tai muuten luovuttaneet yhtiön omaisuutta yhtiön varallisuuspiiriin ulkopuolelle yhtiön velkojien ulottumattomiin itselleen tai lähipiirilleen yhteensä 4 465 000 euroa, josta A:n osuus oli 4 365 000 euroa ja B:n osuus oli 100 000 euroa. Siirrot oli tehty vuosina 2008 ja 2009. Rahasiirrot oli merkitty kirjanpitoon palkoiksi, vaikka kyse ei ollut palkanmaksusta. Siirtojen jälkeen yhtiö X ja sen emoyhtiö menivät konkurssiin. Ennen siirtoja yhtiöille oli tullut miljoonien voitonjako-osuustuotot rahastoista. Tuottojen taustalla oli liiketoimintakauppa, jolla erään teknologiayhtiön osakkeet oli myyty yhdysvaltalaisyhtiölle.

B:tä syytettiin törkeän velallisen epärehellisyden lisäksi törkeästä rahanpesusta. Teonkuvauksen mukaan B oli X Oy:n hallituksen jäsenenä syyllistynyt törkeään rahanpesuun, koska hän oli allekirjoittanut ja hyväksynyt B:n ja X Oy:n välisen työsopimuksen. Allekirjoitus oli päivätty 9.3.2009. Asiakirjan mukaan B:llä ja X Oy:llä oli ollut työsuhde 1.1.2008 alkaen. B oli myös allekirjoituksellaan hyväksynyt ja vahvistanut oikeaksi X Oy:n vuoden 2008 tilinpäätöksen liitetietoineen. Liitetiedoissa oli mainittu, että yhtiön hallituksen jäsenelle A oli maksettu palkkaa 4 065 000 euroa. Työsopimusta oli pidettävä totuutta vastaamattomana ja työsuhdetta näennäistoimena ja valeoikeustoimena 100 000 euroa ylimenevältä osuudelta vuosina 2008 ja 2009 erikseen kumpanakin vuotena. Näennäistoimella ja väärillä palkkakirjausmerkinnöillä oli peitetty ja

häivytetty törkeällä velallisen epärehellisyydellä saatua rikoshyötyä. Teonkuvauksen mukaan törkeän rahanpesun kohteena oli 4 065 000 euroa.

Henkilöä C syytettiin törkeästä rahanpesusta. Teonkuvauksen mukaan C oli X Oy:n hallituksen jäsenenä syylistynyt törkeään rahanpesuun, koska hän oli allekirjoittanut ja hyväksynyt B:n ja X Oy:n välisen työsopimuksen. Allekirjoitus oli päivätty 9.3.2009. Teonkuvauksen mukaan C oli X Oy:n hallituksen jäsenenä allekirjoituksellaan hyväksynyt ja vahvistanut 9.3.2009 päivätyn asiakirjan, jonka mukaan A:n palkka X Oy:stä ajalla 2008 – 2009 olisi 4 500 000 euroa. Lisäksi C oli X Oy:n kirjanpitäjälle lähettämässään sähköpostissa hyväksynyt A:lle siirrettäväksi pikasiirtona 265 000 euroa. Työsopimusta oli pidettävä totuutta vastaamattomana ja työsuhdetta näennäistoimena ja valeoikeustoimena 100 000 euroa ylimenevältä osuudelta vuosina 2008 ja 2009 erikseen kumpanakin vuotena. Näennäistoimella ja väärillä palkkakirjausmerkinnöillä oli peitetty ja häivytetty törkeällä velallisen epärehellisyydellä saatua rikoshyötyä. Teonkuvauksen mukaan törkeän rahanpesun kohteena oli 4 365 000 euroa.

Henkilöä D syytettiin törkeästä rahanpesusta. Teonkuvauksen mukaan D oli X Oy:n hallituksen jäsenenä syylistynyt törkeään rahanpesuun, koska hän oli allekirjoittanut ja hyväksynyt X Oy:n vuoden 2008 tilinpäätöksen liitetietoineen. Liitetiedoissa oli mainittu, että A:lle oli maksettu palkkaa 4 065 000 euroa. D oli allekirjoituksellaan hyväksynyt ja vahvistanut oikeaksi myös X Oy:n vuoden 2009 tilinpäätöksen liitetietoineen. Liitetiedoissa oli mainittu, että yhtiö on maksanut B:lle palkkaa vuonna 2009 400 000 euroa. Näennäistoimella ja väärillä palkkakirjausmerkinnöillä oli peitetty ja häivytetty törkeällä velallisen epärehellisyydellä saatua rikoshyötyä. Teonkuvauksen mukaan törkeän rahanpesun kohteena oli 4 465 000 euroa.

Toisessa velallisen epärehellisyyttä koskevassa kokonaisuudessa henkilö A oli Z Oy:n edustajina ja yhtiössä määräysvaltaa käyttäneenä henkilönä ilman hyväksyttävää syytä lahjoittanut tai muuten luovuttanut yhtiön omaisuutta yhtiön varallisuuspiiriin ulkopuolelle yhtiön velkojien ulottumattomiin itselleen tai lähipiirilleen yhteensä 500 000 euron arvosta. Rahasiirrot oli merkitty kirjanpitoon palkaksi, vaikka kyse ei ollut palkasta. B, C ja D olivat myös tähän kokonaisuuteen liittyen syytettynä törkeästä rahanpesusta. Heidän katsottiin Z Oy:n hallituksen jäsenenä tai varajäsenenä allekirjoittaneen ja hyväksyneen totuutta vastaamattomia asiakirjoja työsuhteesta A:n ja Z Oy:n välillä. Työsuhdetta oli pidettävä näennäistoimena ja valeoikeustoimena. Törkeän rahanpesun kohteena oli teonkuvauksen mukaan 500 000 euroa.

Käräjäoikeuden perustelut ensimmäisen kokonaisuuden osalta.

Käräjäoikeuden perustelujen mukaan asiakirjojen muoto ja synty tapa tukivat vahvasti sitä johtopäätöstä, että asiakirjat eivät olleet sisällöltään totuutta vastaavia. Käräjäoikeus katsoi myös, että mitään palkkaan oikeutettavaa työtä ei ollut tehty, joten mitään A:n ja B:n saamia rahasiirtoja ei voitu katsoa palkaksi. Käräjäoikeus katsoi, että X Oy oli tullut maksukyvyttömäksi nostojen seurauksena ja ajautunut konkurssiin. A:n ja B:n katsottiin syyllistyneen törkeään velallisen epärehellisyteen. Käräjäoikeus katsoi B:n syyllistyneen törkeään rahanpesuun, koska hän oli työsopimuksen ja tilinpäätöksen allekirjoittaessaan tiennyt, että A ei ollut tehnyt palkkaa oikeutettavaa työtä X Oy:ssä. B:n katsottiin häivyttäneen rikoshyötyä eli A:n törkeällä velallisen epärehellisyydellä hankkimaa 4 065 000 euron palkkaa. C:n ja D:n osalta käräjäoikeus katsoi, että heillä ei ollut tietoisuutta esirikoksesta ja siitä että rahamäärä oli rikoksella saatua.

Käräjäoikeuden perustelu toisen kokonaisuuden osalta.

Käräjäoikeuden perustelujen mukaan asiakirjojen muoto ja synty tapa tukivat vahvasti sitä johtopäätöstä, että asiakirjat eivät olleet sisällöltään totuutta vastaavia. Käräjäoikeus katsoi myös, että mitään palkkaan oikeutettavaa työtä ei ollut tehty, joten mitään A:n saamia rahasiirtoja ei voitu katsoa palkaksi. Käräjäoikeus katsoi, että Z Oy oli tullut maksukyvyttömäksi nostojen seurauksena ja ajautunut konkurssiin. A:n katsottiin syyllistyneen törkeään velallisen epärehellisyteen. Törkeään rahanpesun osalta käräjäoikeus katsoi näytetyksi, että B oli A:n työsopimukseksi otsikoidun asiakirjan allekirjoittaessaan ja hyväksyessään ja vahvistaessaan Z Oy:n vuosien 2008 ja 2009 tilinpäätökset, tahallaan häivyttänyt A:n törkeällä velallisen epärehellisyydellä hankkimaa 500 000 euron palkkaan. C:n ja D:n osalta käräjäoikeus katsoi, että heillä ei ollut tietoisuutta esirikoksesta ja siitä että rahamäärä oli rikoksella saatua.

B tuomittiin kahdesta törkeästä rahanpesusta, kahdesta törkeästä kirjanpitorikoksesta, törkeästä velallisen epärehellisydestä ja avunannosta törkeään velallisen epärehellisyteen yhteiseen 1 vuoden ja 10 kuukauden ehdolliseen vankeusrangaistukseen. Vankeusrangaistuksen ohessa tuomittiin 100 päiväsakkoa.

Tapaus 2

Tuomioistuim Espoon kärjäoikeus

Diaarinumero R 17/57/702

Tuomion Pvm 2.3.2017

Tuomion numero 17/109017

Tuomiosta valitettiin hovioikeuteen.

Tapauksessa oli kyse huumausainerikoskokonaisuudesta. Tapauksessa A:ta syytettiin törkeästä rahanpesusta. Teonkuvauksen mukaan A oli ottanut vastaan käteisrahoja yhteensä 225 330 euroa ja säilyttänyt rahoja asuntonsa pakastimessa. Käteisvarat olivat peräisin törkeistä huumausainerikoksista. Käteisvarat oli löydetty kotietsinnän yhteydessä. Käteisvaroja oli kuudessa vaakuumiin pakatussa setelinipussa 57 980 euroa ja muovikassissa 167 350 euroa. Muovikassista ja muista pakkausmateriaaleista löydettiin B:n sormenjälkiä.

A:n kertoman mukaan pakastimessa olleet rahat olivat hänen säästöjään ja lainattua rahaa. A kertoi tuntevansa B:n, mutta he eivät olleet olleet missään tekemisissä pitkään aikaan. B kertoi olleensa A:n asunnolla lokakuussa 2015 ja oli mahdollista, että hänen DNA:nsa olisi voinut tarttua johonkin pintaan. B uskoi, että hänen DNA:nsa löytyminen oli poliisin lavastusta. Kärjäoikeus katsoi, ettei DNA ollut voinut kulkeutua B:n asuntoon ja paketin sisälle ilman, että B olisi käsitellyt rahoja. Kärjäoikeus katsoi, että rahat oli ollut tarkoitus luovuttaa henkilölle C, mutta henkilö C oli jäänyt kiinni, joten B oli antanut rahat ystävälleen A:lle säilytettäväksi. B:n todettiin muissa syytekohtissa syyllistyneen törkeisiin huumausainerikoksiin.

Kärjäoikeus katsoi, että A:n pakastimessa olleet rahat oli saatu huumausainneiden myynnistä ja että rahoilla oli ollut tarkoitus ostaa lisää huumausaineita. Muovikassissa olleet rahat olivat olleet selvästi nähtävillä ja A oli siten tiennyt säilyttävänsä rahaa, tietoisuutta osoitti myös se, että rahoja säilytettiin pakastimessa. Kärjäoikeuden mukaan rahamäärä ja pakkaustapa huomioiden A:n oli täytynyt tietää, että kysymyksessä oli rikoksella saatu raha. A:n katsottiin syyllistyneen törkeään rahanpesuun, koska omaisuus oli erittäin arvokas ja rahanpesu kokonaisuutena arvostellen törkeä. A tuomittiin törkeästä rahanpesusta, huumausaineen käyttörikoksesta ja laittomasta uhkauksesta yhteiseen 2 vuoden ja 3 kuukauden ehdottomaan vankeusrangaistukseen.

Tapaus 3

Tuomioistuin Etelä-Pohjanmaan käräjäoikeus

Diaarinumero R 17/673

Tuomion Pvm 8.6.2017

Tuomion numero 17/123570

Tuomio on lainvoimainen.

Tapauksessa A oli tavannut internetin treffipalvelussa naisen. A oli ottanut naisen pyynnöstä tililleen vastaan yhteensä 104 913 euroa. Nainen oli kertonut rahojen liittyvän setänsä yhtiön liiketoimiin. A:n tilille tulleet varat oli saatu rikoksella Turkissa ja Kanadassa. Rahavarat oli saatu rikoksella ulkomaisilta yhtiöiltä yhtiöiden tietoja hakkerioimalla. Naisen pyynnöstä A siirsi rahoja yhteensä 63 494 euroa eteenpäin eri henkilöiden pankkitileille. A:n pankki esti yhden 10 000 euron siirron ja palautti rahat A:n tilille. Osa siirroista tehtiin maksupalveluiden kautta. Nainen oli luvannut varojen siirroista 3000 euron palkkion. A oli siirtänyt toiselle tililleen 2000 euroa palkkiona.

Asiassa oli keskeistä se, oliko A tietoinen tililleen siirrettyjen rahojen rikollisesta alkuperästä tai missä määrin hänen olisi pitänyt olla alkuperästä tietoinen. Käräjäoikeus katsoi, että A oli saatu houkutelua mukaan rahanpesujärjestelyyn käyttämällä hyväksi hänen yksinäisyyttään ja toivetta saada naispuolinen seurustelukumppani. A:han oli luotu luottamuksellinen suhde ja hänen oli annettu ymmärtää, että varakas ja kaunis nainen olisi hänestä kiinnostunut ja harkitsee Suomeen muuttoa. A oli halunnut miellyttää naista ja toimi siksi hänen ohjeidensa mukaisesti. A oli pohtinut asiaa ja kysynyt naiselta, miksi rahavarojen siirrot piti tehdä epäsuorasti hänen tilinsä kautta. Käräjäoikeus katsoi, että A:n menettelyä ei voitu pitää tahallisenä rahanpesuna. Arvioinnissa vaikuttivat A:n terveyteen liittyvät seikat. Hän ei subjektiivisesti arvioituna voinut mieltää, että rahojen alkuperä oli todennäköisesti rikollinen. Käräjäoikeus katsoi kuitenkin, että A:n toimintaa oli pidettävä huolimattomana, koska hän oli pohtinut menettelyään ja epäilyistään huolimatta siirtänyt tai yrittänyt siirtää huomattavia rahavaroja oman tilinsä kautta eteenpäin. Huolimattomuuden asetta arvioidessa käräjäoikeus antoi merkitystä sille, että kyse oli rahavarojen määrän perusteella merkittävästä rikotusta huolellisuusvelvollisuudesta, jolla on vaarannettu tärkeitä etuja eli rahamarkkinoiden suojelemista rahanpesulta. Tekoon ja tekijään katsottiin liittyvän lieventäviä seikkoja, mutta A:n katsottiin kuitenkin toimineen törkeän huolimattomaksi ja hänen syykseen luettiin tuottamuksellinen rahanpesu. A oli mennyt itse poliisin puheille ja luovuttanut tutkinnan kannalta tarpeellisen materiaalin ja käyttöoikeudet poliisille. Käräjäoikeus katsoi, että A oli henkilökohtaisen tilanteensa ja terveydentilansa vuoksi ollut

otollinen kohde häntä ohjeistaneelle rikolliselle taholle. Käräjäoikeus katsoi, että rangaistusta olisi pidettävä kohtuuttomana ja tarpeettomana seurauksena. A jätettiin rikoslain 6 luvun 12 §:n 1 momentin 4 kohdan nojalla rangaistukseen tuomitsematta. A tuomittiin menettämään valtiolle rikoksen tuottamana taloudellisena hyötynä 2000 euroa.

Tapaus 4

Tuomioistuin Pirkanmaan käräjäoikeus

Diaarinumero R 18/688

Tuomion Pvm 11.7.2018

Tuomion numero 18/129669

Tuomiosta valitettiin hovioikeuteen.

Rikoskokonaisuudessa oli kysymys laajasta väärennettyjen taulujen myynnistä kahdellakymmenellä eri paikkakunnalla Suomessa yli kymmenen vuoden ajanjaksolla. Väärennettyjä tauluja oli myyty 115 kappaletta ja niiden yhteenlaskettu myyntihinta oli ollut yli 1,4 miljoonaa euroa. Syytteen mukaan taulujen myyntiin osallistui kuusi vastaajaa. Yhtä vastaajaa syytettiin taulukaupoista saatujen rahojen osalta törkeästä rahanpesusta.

Teonkuvauksen mukaan A oli ottanut tililleen vastaan 221 000 euroa varoja, jotka oli hankittu petosrikoksella. Henkilölle oli myyty 16 väärennettyä taulua. Henkilö oli maksanut taulujen kauppahinnat A:n tilille. A oli nostanut varoista käteisenä 121 627 euroa ja luovuttanut ne B:lle. B:llä oli myös A:n tilin käyttöoikeus ja hän oli nostanut varoja käteisenä 98 896 euroa. Vaihtoehtoisena syytteenä oli törkeä kätkemisrikos. A kiisti syytteen ja kertoi olleensa siinä uskossa, että rahat oli saatu normaalista taulukaupasta. Käräjäoikeus katsoi, että A oli ollut tietoinen esirikoksen tekijän edellisestä taulukauppaan liittyvästä rikostuomiosta ja että taulukaupasta saadut summat olivat huomattavia verrattuna aiempaan. A:n tietoon oli tullut, että rahat on nostettava nopeasti pois tililtä ja toimitettava käteisellä eteenpäin. Käräjäoikeus katsoi, että A oli voinut pitää varsin todennäköisenä, että taulujen myynnissä oli tapahtunut rikos ja ettei rahojen kulkeutumisesta eteenpäin saanut jäädä jälkiä tilisiirtojen perusteella. Käräjäoikeus katsoi siten A:n olleen tietoinen rahojen rikollisesta alkuperästä ja osallistuneen niiden alkuperän häivyttämiseen. A tuomittiin törkeästä rahanpesusta 1 vuoden ja 6 kuukauden ehdolliseen vankeusrangaistukseen.

Tapaus 5

Tuomioistuin Pirkanmaan käräjäoikeus

Diaarinumero R 18/1225

Tuomion Pvm 21.3.2018

Tuomion numero 18/112926

Tuomio on lainvoimainen.

Tapauksessa A:ta syytettiin rekisterimerkintärikoksesta ja neljästä törkeästä rahanpesusta. A oli tullut Suomeen ja maksanut tuntemattomalle henkilölle saadakseen työsopimuksen. Tosiasiassa mitään työsuhdetta ei ollut. Käräjäoikeus katsoi, että A oli esittänyt väärän tiedon työsuhteestaan maistraatille, jotta hän voisi saada itsensä merkityksi väestötietojärjestelmään ja siten kyetäkseen avaamaan pankkitilin. Törkeiden rahanpesujen esirikoksina olivat ulkomailla tapahtuneet petosrikokset. Syytekohtassa 2 oli kyse siitä, että A oli avannut pankkitilin ja vastaanottanut sille 40 576,47 euroa rikoksella hankittua omaisuutta. Syytekohtassa 3 A oli vastaanottanut avaamalleen pankkitilille 12 212 euroa. Syytekohtassa 4 A oli vastaanottanut avaamalleen pankkitilille 43 537,15 euroa. Syytekohtassa 5 A oli vastaanottanut avaamalleen pankkitilille 3 942,07 euroa. Kaikki pankkitilit oli avattu eri pankkeihin. A oli nostanut tileilleen tullutta varallisuutta sekä antanut tilinkäyttövälineet tuntemattoman henkilön käyttöön. Syytekohtissa 3 ja 5 vaihtoehtoinen syyte oli törkeän rahanpesun yritys, koska pankki oli palauttanut maksun lähettäneelle pankille sen esittämän ilmoituksen vuoksi, jossa oli kerrottu siirtoon liittyvän rikos epäily.

A kiisti syytteet törkeästä rahanpesusta. Hänelle oli kerrottu rahan olevan peräisin velasta. A kertoi saaneensa palkkion tekemistään automaattinostoista. Käräjäoikeus katsoi, että A oli hankkinut suomalaisen henkilötunnuksen avatakseen useita pankkitilejä, vaikka hänellä ei ollut niille mitään tarvetta. A oli antanut tilinsä käyttöoikeuden tuntemattomaksi jääneelle henkilölle. Käräjäoikeus katsoi A:n toimien tähdänneen ainoastaan rahanpesurikosten toteuttamiseen ja menettelyn olleen erityisen suunnitelmallista. Käräjäoikeus ei pitänyt uskottavana, että A:lla ei olisi ollut tiedossa tilille tulevien maksujen rikollinen alkuperä. A:n katsottiin syyllistyneen kohdissa 2,4 ja 5 törkeään rahanpesuun ja kohdassa 3 törkeään rahanpesun yritykseen. Käräjäoikeus katsoi, että kohdassa 5 ei ollut kyse yrityksestä, koska varat olivat tilillä useamman viikon ennen kuin ne saatiin takaisin.

Myös summat 3 942,07 euroa ja 12 212 euroa katsottiin törkeäksi rahanpesuksi, koska kyseessä oli tekosarja. Pienemmätkin summat olivat osa koko-

naisuutta ja rikos oli tehty erityisen suunnitelmallisesti osana rikossarjaa ja rahanpesu oli olosuhteet huomioon ottaen myös kokonaisuutena arvostellen törkeä.

A tuomittiin rekisterimerkintärikoksesta, kolmesta törkeästä rahanpesusta ja yhdestä törkeän rahanpesun yrityksestä yhteiseen yhden vuoden ehdolliseen vankeusrangaistukseen. A oli tuomittu aiemmin Virossa rahanpesurikoksesta, mutta kyseessä oli tässä tuomiossa käsiteltävänä olleiden tekojen jälkeen tehty teko, joten käräjäoikeus katsoi, että rangaistus tulee määrätä kuten ensikertalaiselle.

4.2 Rahanpesu tilattu TOR-verkosta

Tapaus 6

Tuomioistuim Pirkanmaan käräjäoikeus

Diaarinumero R 17/142620

Tuomion Pvm 24.10.2017

Tuomion numero 17/142620

Tuomio on lainvoimainen.

Tapauksessa A:ta syytettiin ensisijaisesti törkeästä petoksesta ja toissijaisesti törkeästä rahanpesusta. Petosrikoksen teonkuvauksen mukaan A olisi yksin tai yhdessä tuntemattomaksi jääneen henkilön kanssa erehdyttänyt B:tä maksamaan tililleen 15 000 euroa. 15 000 euroa oli siirretty maksuna etukuormajasta ja kolmesta kauhasta, joita oli kaupiteltu internetissä. Toissijaisen teonkuvauksen mukaan A oli luovuttanut pankkitilinsä käytettäväksi rikolliseen tarkoitukseen ja sopinut tuntemattomaksi jääneen henkilön kanssa, että hänen tililleen voidaan siirtää 15 000 euroa, joista hän palauttaa 10 000 euroa tuntemattomalle henkilölle ja saa itse 5000 euron palkkion. A oli siirtänyt varat edelleen veljelleen, joka oli nostanut varat ja luovuttanut ne A:lle. A oli pitänyt itsellään 5000 euroa ja luovuttanut 10 000 euroa tuntemattomaksi jääneelle henkilölle.

A kiisti syytteen törkeästä petoksesta. A myönsi luovuttaneensa pankkitilinsä tiedot kolmannelle osapuolelle. A oli ollut TOR-verkon kautta yhteydessä eräseen henkilöön, jonka kanssa hän oli sopinut pankkitilitietojensa käyttämisestä. A oli vastannut TOR-verkossa sipulikanavan ilmoitukseen, jossa oli ehdotettu rahojen kierrättämistä toisen tilin kautta. A oli sopinut, että hänen tililleen siirretään 15 000 euroa. A oli pitänyt summasta itsellään 2500 euroa ja antanut veljelleen 2500 euroa. 10 000 euroa hän oli luovuttanut tuntemattomalle miehelle torilla. A ei ollut kysynyt, eikä hän halunnut tietää, mistä rahat

olivat peräisin. A oli pitänyt mahdollisena, että rahat olivat peräisin rikollisesta toiminnasta. Käräjäoikeus katsoi, että A:n osuus petosrikoksen jäi epäselväksi esitetyn näytön perusteella. Käräjäoikeus katsoi, että A syyllistyi toissijaisen syytteen mukaiseen törkeään rahanpesuun.

A tuomittiin törkeästä rahanpesusta, näpistyksestä ja järjestystä ylläpitävän henkilön vastustamisesta yhteiseen viiden kuukauden ehdolliseen vankeusrangaistukseen. Rikos oli tehty alle 21-vuotiaana ja seuraamuselvitysten perusteella A tuomittiin valvontaa yhden vuoden ja kolmen kuukauden ajaksi. A velvoitettiin korvaamaan B:lle taloudellisesta vahingosta 15 000 euroa.

Tapaus 7

Tuomioistuimien Etelä-Pohjanmaan käräjäoikeus

Diaarinumero R 16/2000

Tuomion Pvm 25.10.2017

Tuomion numero 17/143003

Tuomiosta valitettiin hovioikeuteen.

Tapauksessa A:ta syytettiin ensisijaisesti törkeästä petoksesta ja toissijaisesti törkeästä rahanpesusta. Petosrikoksen teonkuvauksen mukaan A olisi erehdyttänyt B:tä maksamaan tililleen 17 200 euroa pyöräkuormaajasta. Pyöräkuormaajaa oli kaupiteltu sanomalehdessä. Kauppaa oli käyty sähköpostitse, tekstiviestein ja puhelimitse. B oli maksanut sovitun summan, mutta A ei ollut toimittanut pyöräkuormaajaa, eikä häneen tämän jälkeen oltu saatu yhteyttä. Vaihtoehtoisen syytteen mukaan A oli vastaanottanut kauppasumman 17 200 euroa tililleen ja välittänyt tuntemattomaksi jääneelle henkilölle rikoksella B:ltä hankitun 17 200 euron kauppasumman hankkiakseen itselleen tai toiselle hyötyä tai avustaakseen rikosentekijää välttämään rikoksen oikeudelliset seuraukset.

A kiisti molemmat syytteet. A oli kertomansa mukaan sopinut tuntemattoman henkilön kanssa 1700 euron ottamisesta tililleen. A kiisti olleensa missään yhteydessä B:hen. A oli saanut TOR-verkossa pyynnön ottaa tililleen 1700 euroa, josta hän olisi saanut palkkiona 200 euroa. A kertoi huomanneensa, että tilille oli tullut sovitun sijasta 17 200 euroa. A oli siirtänyt summan toiselle tililleen, johon hänellä oli pankkikortti. A oli nostanut automaattista 10 000 euroa ja luovuttanut summan ja pankkikorttinsa tuntemattomalle henkilölle. Käräjäoikeus katsoi, ettei pyöräkuormaajan myyneen henkilön puhelinnumeroa tai sähköpostia voitu mitenkään yhdistää A:han.

Käräjäoikeus katsoi, ettei A syyllistynyt törkeään petokseen. Käräjäoikeus katsoi, että A:n kertomusta ei voitu pitää uskottavana. Käräjäoikeus katsoi, että rehellisesti toimiva henkilö olisi ilmoittanut pankkiin tai siirron tehneelle henkilölle virheellisestä tilisiirrosta. Käräjäoikeus katsoi, että 17 200 euroa on niin paljon rahaa, että sen pitäisi herättää epäilykset rikollisesta toiminnasta. Käräjäoikeus totesi myös, että kukaan normaalisti ja rehellisesti toimiva henkilö ei pyydä tuntematonta henkilöä TOR-verkossa ottamaan tilille vastaan edes 1 700 euroa ilman, että kyse olisi jollain tavalla laittomasti hankitusta rahasta. Jos jollain henkilöllä ei ole pankkikorttia, rahaa on mahdollista nostaa myös pankin konttorista. Normaaliala toimintaa ei ole myöskään nostaa tililtään hyvää hyvyttään 10.000 euroa ja luovuttaa sen jälkeen pankkikorttinsa täysin tuntemattomalle henkilölle. Käräjäoikeus tuomitsi A:n törkeästä rahanpesusta kahdeksan kuukauden ehdolliseen vankeusrangaistukseen. A velvoitettiin korvaamaan B:lle 17 200 euroa viivästyskorkeineen.

4.3 Virtuaalivaluuttatapauksia

Tapaus 8

Tuomioistuim Hyvinkään käräjäoikeus

Diaarinumero R 17/561/707

Tuomion Pvm 15.06.2017

Tuomion numero 17/124712

Tuomio on lainvoimainen.

Syyte oli nostettu kolmesta törkeästä rahanpesusta ja yhdestä rahanpesusta. Kahdessa ensimmäisessä syytekohtassa A oli ottanut vastaan tuntemattomaksi jääneen henkilön toimeksiannosta ja ohjeiden mukaisesti tililleen yhteensä 36 000 euroa. A oli tämän jälkeen usealla eri kerralla nostanut tililtään rahaa ja tallettanut ne verkkolompakkoon. Tallettamisen jälkeen A oli ilmoittanut pikaviestiohjelmassa verkkolompakon käyttöön tarvittavat tunnukset tuntemattomaksi jääneelle henkilölle. A piti itsellään 3600 euroa palkkiona toimistaan. Kolmannessa syytekohtassa A oli ottanut tuntemattomaksi jääneeltä henkilöltä vastaan 90 851,32 euroa. Varat ehdittiin takavarikoida. Viimeisessä syytekohtassa A oli ottanut vastaan tuntemattomaksi jääneeltä henkilöltä 6500 euroa. Varat oli takavarikoitu. Esirikos ei käynyt ilmi tuomiosta.

Asiassa oli toimitettu syyteneuvottelu, jossa A oli tunnustanut menettelleensä syytteessä kuvatulla tavalla. Asia käsiteltiin tunnustamisoikeudenkäynnissä. Käräjäoikeus katsoi, että rangaistuksen mittaamisen lähtökohdaksi oli otettava kohtassa kolme syyksi luettu törkeä rahanpesu, jonka kohteena oli ollut 90

851,32 euroa. Käräjäoikeuden mukaan summaa oli pidettävä erittäin arvokkaana omaisuutena ja rangaistuksen mittaamisen lähtökohdan oli oltava noin yhden vuoden pituinen vankeusrangaistus. Muiden rikosten korottava vaikutus yhteiseen vankeusrangaistukseen olisi ollut runsaat neljä kuukautta. Tuomiossa noudatettiin lievennettyä rangaistusasteikkoa ja A tuomittiin vuoden pituiseen ehdolliseen vankeusrangaistukseen. A tuomittiin menettämään valtiolle saamansa rikoshyöty, yhteensä 3600 euroa. Takavarikoitu omaisuus tuomittiin valtiolle menetetyksi.

Tapaus 9

Tuomioistuin Satakunnan käräjäoikeus

Diaarinumero R 18/1062

Tuomion Pvm 12.7.2018

Tuomion numero 18/129833

Tuomiosta valitettiin hovioikeuteen.

A:ta vastaan oli nostettu syyte törkeästä rahanpesusta. Teonkuvauksen mukaan A oli hankkinut B:n pyynnöstä virtuaalivaluuttatilin ja sille prepaidpankkikortin. A oli nostanut tilille kertyneet rahat euroina pankkiautomaateista. Onnistuneita automaattinostoja oli ollut 102 kpl, yhteensä 62 240 euroa. A sai palkkioksi 7,5 % eli 4 668 euroa. A oli yrittänyt hankkia toimintaa varten myös toisen vastaavan prepaidpankkikortin. Tilille tulleet varat olivat virtuaalivaluuttalla suoritettuja maksuja huumeaineista. Huumeita oli kaupattu TOR-verkossa. Esirikos oli tehty osana järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaa ja sen tuomitsemisessa sovellettiin koventamisperustetta. Esirikoksesta tuomittiin samassa tuomiossa.

A myönsi nostaneensa käteistä pankkiautomaateilta palkkiota vastaan, mutta kiisti tienneensä rahojen laittomasta alkuperästä. Käräjäoikeus katsoi, että A:n oli täytynyt ymmärtää, ettei B ollut voinut saada rahoja laillisesti. B oli ollut työn ja A oli tiennyt B:n taloudellisesta asemasta. Tämän vuoksi A:n menettelyä oli pidettävä tahallisenä.

Käräjäoikeuden perustelujen mukaan 60 000 euroa oli pidettävä erittäin arvokkaana omaisuutena ja tekoa oli pidettävä omaisuuden arvon perusteella törkeänä. A tuomittiin törkeän rahanpesun lisäksi petoksesta ja lievistä ampuma-aserikoksesta yhden vuoden ehdolliseen vankeusrangaistukseen.

Myös esirikoksen tekijän äitiä C:tä vastaan oli nostettu syyte törkeästä rahanpesusta. C tuomittiin rahanpesusta. Käräjäoikeus katsoi, että C:n osuus asiassa rajoittui ainoastaan omaisuuden säilyttämiseen. Joten tekoa ei voitu pitää kokonaisuutena arvostellen törkeänä. C oli säilyttänyt asunnollaan B:n huumerikoksista saamaa hyötyä tai omaisuutta, 38 640 euroa käteistä rahaa, 20 000 euron arvoista kelloja ja 36 000 euron arvoisia kultaketjuja. Syyte törkeästä rahanpesusta kohdistui myös ajoneuvon, joka oli merkitty C:n nimiin, mutta käräjäoikeus katsoi rahanpesun jääneen näyttämättä ajoneuvon osalta. C tuomittiin rahanpesusta 80 päiväsakkoon.

4.4 Järjestäytynyt rikollisuus

Tapaus 10

Tuomioistuimien Päijät-Hämeen käräjäoikeus

Diaarinumero R 16/445

Tuomion Pvm 31.1.2017

Tuomion numero 17/104023

Tuomiosta valitettiin hovioikeuteen.

Tapauksessa käsiteltiin vastaajien A ja B lukuisia omaisuus-, huumausaine- ja liikennesrikoksia. Syytekohtia oli yhteensä 37 kappaletta. Syyttäjä ajoi koventamisperustetta useassa syytekohtassa sillä perusteella, että rikos oli tehty Cannonball MC -nimisen vakavien rikosten tekemistä varten järjestäytyneen ryhmän nimissä, toimesta tai hyväksi. Molemmat vastaaja kiistivät koventamisperusteen. Heidän mukaansa ryhmä ei ollut vakavien rikosten tekemistä varten järjestäytynyt ryhmä, eikä rikoksia tehty sen nimissä, toimesta tai hyväksi. Molemmat vastaajat kertoivat kyseessä olleen heidän omat tekonsa, jotka eivät liittyneet mitenkään ryhmän toimintaan.

Syytekohtassa 8 vastaajia syytettiin ensisijaisesti törkeästä varkaudesta. Teonkuvauksen mukaan A ja B olivat yhdessä anastaneet 17 000 euron arvoisen moottoripyörän ja rikos oli tehty Cannonball MC -nimisen vakavien rikosten tekemistä varten järjestäytyneen ryhmän nimissä, toimesta tai hyväksi. Toissijaisena syyteenä oli törkeä rahanpesu. Teonkuvauksen mukaan A ja B olivat yhdessä pitäneet halussaan anastettua moottoripyörää. Rikos oli tehty järjestäytyneen rikollisryhmän toiminnassa.

B kiisti syyteen törkeästä varkaudesta, mutta myönsi pitäneensä hallussaan moottoripyörää. B:n mukaan moottoripyörän arvo oli enintään 13 000 euroa. A kiisti syyllistyneensä rikokseen. A ei ollut anastanut omaisuutta, eikä pitänyt

sitä hallussaan. Käräjäoikeus tuomitsi A:n törkeästä varkaudesta ja B:n törkeästä rahanpesusta. Näyttö perustui mm. televalvontatietoihin ja A:n puhelimesta saatuun kuvaan anastetusta moottoripyörästä. Käräjäoikeus katsoi, että tekoa ei ollut tehty osana järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaa. B tuomittiin törkeän rahanpesun lisäksi 23 muusta rikoksesta yhteiseen kahden vuoden ja yhden kuukauden ehdottomaan vankeusrangaistukseen.

Syytekohtassa 31 A oli syytettynä törkeästä rahanpesusta. Teonkuvauksen mukaan hän oli pitänyt hallussaan varastettua omaisuutta 12 500 euron arvosta. Rikos oli tehty järjestäytyneen rikollisryhmän toiminnassa. A kiisti syytteen, koska omaisuus ei ollut hänen hallussaan eikä hänellä ollut tietoa omaisuuden alkuperästä. Käräjäoikeus katsoi näytön perusteella, ettei A:lla ollut määräysvaltaa teonkuvauksessa lueteltuun omaisuuteen. Syyte hylättiin toteen näyttämättömänä.

Tapaus 11

Tuomioistuin Kanta-Hämeen käräjäoikeus

Diaarinumero R 16/989

Tuomion Pvm 3.3.2017

Tuomion numero 17/110066

Tuomiosta valitettiin hovioikeuteen.

Tapauksessa A:ta syytettiin törkeän rahanpesun yrityksestä ja B:tä avunannosta törkeän rahanpesun yritykseen. Teonkuvauksen mukaan A oli yrittänyt ottaa haltuunsa ja välittää edelleen yhteensä noin 15 600 arvoiset taulut, jotka oli hankittu varkausrikoksella. A oli sopinut anastuksen suorittaneiden henkilöiden C ja D kanssa ottavansa anastetut taulut haltuunsa järjestääkseen niiden myynnin edelleen. A oli sopinut ostajaehdokkaan kanssa esittävänsä taulut hänelle 01.11.2015. Rikos oli jäänyt yritykseksi, koska C ei ollut toimittanut tauluja sovitusajassa. Rikos oli tehty osana Cannonbal MC- nimisen järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaa. Teonkuvauksen mukaan A oli rikollisryhmän jäsen. B:n rooli avunannossa oli se, että hän oli suostunut vastaanottamaan taulut hänen ja A:n kotiin, koska A ei voinut itse vastaanottaa tauluja vankilassa ollessaan.

A kiisti yrittäneensä ottaa haltuunsa ja välittää edelleen tauluja, eikä mikään kerho liittynyt asiaan millään tavalla. A esitti oikeudessa todisteita, joiden perusteella käräjäoikeus totesi, että taulujen arvo oli enintään 8000 euroa. A kertoi, että häntä oli pyydetty välittämään tauluja, mutta hän ei ollut tiennyt niiden olleen anastettuja. Käräjäoikeus katsoi, että A oli tiennyt taulujen laittomasta

alkuperästä. A:n syyksi luettiin rahanpesu. Syyte B:tä kohtaan hylättiin. Käräjäoikeus katsoi, että olisi ollut mahdollista, että B olisi peruuttanut suostumuksensa päästä taulujen toimittaja sisälle asuntoon, jos taulut olisi yritetty toimittaa. Koventamisperusteen osalta käräjäoikeus totesi, etteivät anastajat kuuluneet rikollisryhmään eikä muuta oltu asiassa väitetty. Käräjäoikeus katsoi, ettei syytekohdan osalta esitetty mitään konkreettista yhteyttä rikollisryhmään tai sen muihin jäseniin. Koventamisperustetta ei sovellettu. A tuomittiin rahanpesun yrityksestä ja törkeästä huumausainerikoksesta yhteiseen neljän vuoden ja kahden kuukauden ehdottomaan vankeusrangaistukseen.

Tapaus 12

Tuomioistuim Päijät-Hämeen käräjäoikeus

Diaarinumero R 16/445

Tuomion Pvm 6.7.2017

Tuomion numero 17/127483

Tuomiosta valitettiin hovioikeuteen.

Tapauksessa A:ta syytettiin törkeän rahanpesun lisäksi ampuma-ase-, huumausaine-, talous- ja liikenneriikoksista. Syytekohdan 1 teonkuvauksen mukaan A oli pitänyt hallussaan rikoksella hankittua omaisuutta, jonka arvo oli 26 500 euroa. Omaisuus oli hankittu anastusrikoksilla. Omaisuutta säilytettiin A:n hallinnoimissa varastotiloissa Mäntyharjulla. Kiinteistön portti ja rakennuksen ulkoseinä oli merkitty Cannonbal MC:n nimellä. Teonkuvauksen mukaan rikos oli tehty osana järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaa. A oli Cannonbal MC:n jäsen. Syytekohdan 10 teonkuvauksen mukaan A oli pitänyt hallussaan rikoksella hankittua omaisuutta, jonka arvo oli 13 500 euroa. Omaisuus oli hankittu anastusrikoksilla. Omaisuutta säilytettiin A:n hallinnoimissa varastotiloissa Heinolassa. Teonkuvauksen mukaan rikos oli tehty osana järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaa. A oli Cannonbal MC:n jäsen. A kiisti syytteet. Hänellä oli hallinnassaan kaksi hallikiinteistöä, joiden molempien alueella oli runsaasti romua. Hän oli käynyt kiinteistöillä harvoin. Myös useilla muilla henkilöillä oli ollut pääsy hallikiinteistölle.

Käräjäoikeus katsoi syytekohdassa 1 A:n syyllistyneen törkeään rahanpesuun. Rikos katsottiin tehdyksi Cannonbal MC -nimisen vakavien rikosten tekemistä varten järjestäytyneen ryhmän nimeä hyödyntäen ja hyväksi. Perustelujen mukaan esirikosten tekijät olivat myös ryhmän jäseniä ja hallia oli käytetty anastetun omaisuuden laittoman alkuperän häivyttämiseen. Kiinteistön portti ja hallin sisäänkäynti oli varustettu Cannonball MC -ryhmän nimellä. Ryhmän nimeä

ja mainetta oli käytetty siten rikoksen suojaamiseen ja teot oli tehty osana ryhmän toimintaa. Käräjäoikeuden mielestä oli myös epäuskottavaa, että ryhmä antaisi käyttää nimeään ilman sen hyväksyntää ja jonkinlaista hyvitystä.

Käräjäoikeus katsoi myös kohdassa 10 A:n syyllistyneen törkeään rahanpesuun. Käräjäoikeus katsoi kuitenkin jääneen näyttämättä, että rikos olisi tehty osana järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaa. A tuomittiin 14 rikoksesta yhteiseen yhden vuoden ja kymmenen kuukauden pituiseen ehdolliseen vankeusrangaistukseen.

Tapaus 13

Tuomioistuin Päijät-Hämeen käräjäoikeus

Diaarinumero R 18/1524

Tuomion Pvm 8.10.2018

Tuomion numero 18/142607

Tuomiosta valitettiin hovioikeuteen.

Syytteen teonkuvauksen mukaan A oli ottanut vastaan ja pitänyt hallussaan sekä siirtänyt B:n toimeksiannosta B:n hallussaan pitämiä United Brotherhood -nimisen (UB) vakavien rikosten tekemistä varten järjestäytyneen ryhmän nimissä, toimesta tai hyväksi tehtyjen huumausainerikosten tai muiden vakavien rikosten tuottamaa hyötyä käteisenä rahana yhteensä 82 132 euroa. Poliisi otti A:n kiinni, kun hän oli ollut siirtämässä rahavaroja pois B:n asunnolta tai B:n hallusta. A:n hallussa olleesta repusta takavarikoitiin rahavarat ja toisissa syytekohtissa mainitut ampuma-aseet ja patruunat. Teonkuvauksen mukaan rikos oli tehty United Brotherhood -nimisen vakavien rikosten tekemistä varten järjestäytyneen ryhmän nimissä, toimesta tai hyväksi eli osana ryhmän toimintaa. B oli kyseisen ryhmän jäsen.

A ja B kiistivät syytteen törkeästä rahanpesusta. Kertomansa mukaan A ei ollut saanut rahoja B:ltä, eikä asiassa ollut osoitettu sellaista esirikosta, joka liittyisi A:n hallusta tavattuihin varoihin. A ei ollut järjestäytyneen rikollisryhmän jäsen. Kertomansa mukaan B ei ollut antanut A:lle rahoja, eivätkä rahat liittyneet mitenkään häneen, eikä hänellä ollut tietoa rahojen alkuperästä.

Käräjäoikeuden mukaan asiassa oli kiistantalaista 1) oliko syyttäjä esittänyt riittävän näytön esirikoksesta, 2) oliko kyse A:n omista rahavaroista, 3) oliko rikos tehty UB:n nimissä, toimesta, lukuun tai hyväksi sekä 4) oliko B antanut A:lle toimeksiannon siirtää rahat hänen asunnostaan. Käräjäoikeus totesi, että esirikoksesta ei ollut esitetty sellaista näyttöä, joka olisi varmistanut sen, että A:n hallusta takavarikoidut rahavarat olisivat olleet peräisin UB:n toiminnassa

suoritetuista rikoksista. Käräjäoikeuden mukaan yleisluonteinen selvitys rahojen laittomasta alkuperästä ja asiantuntijalausunto siitä, että UB on rikoksia taloudellisen hyödyn saamiseksi tekevä järjestäytynyt rikollisryhmä, A on ryhmän jäsen ja B aktiivimyötäilijä, ei ollut riittävä näyttö esirikoksesta ja rahavarojen laittomasta rikollisesta alkuperästä. Syyte törkeästä rahanpesusta hylättiin. Käräjäoikeus totesi kuitenkin, että rahavarat eivät olleet A:n, joten 82 132 euroa tuomittiin rikoksen tuottamana taloudellisena hyötynä menetetyksi. A ja B tuomittiin muista rikoksista asiassa.

4.5 Itsepesu

Tapaus 14

Tuomioistuim Pohjois-Savon käräjäoikeus, Itä-Suomen hovioikeus, Korkein oikeus

Diaarinumero KäO;R 17/1790, KKO;R2019/334

Tuomion Pvm 23.3.2018, 28.2.2019, 18.12.2020

Tuomion numero 18/113405, 19/108847, KKO:2020:98

Syytekohtassa 2 A oli siirtänyt maksuvaikeuksissa ja sittemmin konkurssiin asetetun X Oy:n omaisuutta vastikkeetta Y Oy:n omistukseen. Omaisuutta oli siirretty kolme kuorma-autoa ja kaksi perävaunua yhteisarvoltaan noin 40 000 euroa. Luovutus oli pahentanut yhtiön maksukyvyttömyyttä. Luovutuksista ei ollut viety tositteita yhtiön kirjanpitoon eikä kalustoa tai kauppahintasaatavaa ollut mainittu pesäluettelossa. A:n katsottiin syyllistyneen törkeään velallisen epärehellisyteen. Tapauksen törkeät rahanpesusyytteet liittyivät syytekohtaan 2 törkeään velallisen epärehellisyteen. Syytekohtaan 3 mukaan B ja C olivat yhdessä ottaneet vastaan Y Oy:n nimiin ajoneuvokaluston tietoisina siitä, että luovutuksen seurauksena X Oy ajautuu taloudellisiin vaikeuksiin. Omaisuus oli otettu Y Oy:n nimiin ja sitä oli käytetty yhtiön liiketoiminnassa. Ajoneuvokalusto oli siirretty edelleen B:n tosiasiallisessa määräysvallassa olleelle, mutta hänen puolisonsa nimissä olleelle Z Oy:lle. Syytekohtassa 4 B:tä ja hänen puolisoaan D:tä syytettiin samaan ajoneuvokalustoon kohdistusvasta törkeästä rahanpesusta. Syytekohtaan 4 mukaan B:n tosiasiallisessa määräysvallassa ollutta Z Oy:tä oli uhannut maksukyvyttömyys Y Oy:n maksuvaikeuksien ja sittemmin tapahtuneen konkurssin vuoksi. D oli tullut muodollisesti Z Oy:n hallituksen puheenjohtajaksi ja osakekannan omistajaksi. Ennen Z Oy:n saattohoitoa ajoneuvokalusto oli siirretty B:n ja D:n toimesta D:n henkilökohtaiseen omistukseen. Käräjäoikeus katsoi kohdissa 3 ja 4 olleen kysymys kahdesta erillisestä rahanpesurikoksesta, vaikka kysymyksessä oli saman laittoman alkuperän omaava omaisuus. Rikoksen täytäntöönpano ei olisi onnistunut yksin

B:n toimenpitein. Näin ollen syytekohtissa 3 ja 4 mainittuja luovutuksia oli arvioitava erillisinä rahanpesurikoksina.

Syytekohtassa 3 kärjäoikeuden mukaan B ja C olivat olleet tietoisia siitä, että ajoneuvokaluston luovutus oli ollut vastikkeeton, ja heidän oli tullut pitää varsin todennäköisenä, että luovutuksen seurauksena ajoneuvokaluston luovuttanut yhtiö ajautuu taloudellisiin vaikeuksiin. Rikoksen kautta saatu omaisuus oli kärjäoikeuden mukaan erittäin arvokas, rikos oli tehty lähellä ajoneuvot luovuttaneen yhtiön lopullista maksukyvyttömyyttä ja rikoksella saatu omaisuus oli siirretty edelleen vaikeuttaen omaisuuden takaisinsaantia, joten tekoa oli pidettävä myös kokonaisuutena arvostellen törkeänä.

Syytekohtassa 4 kärjäoikeus totesi, että B oli siirtänyt Z Oy:n omistuksessa olleen ajoneuvokaluston puolisonsa henkilökohtaiseen omistukseen. B:n katsottiin toimineen hankkiakseen itselleen tai toiselle hyötyä tai peittääkseen tai häivyttääkseen omaisuuden laittoman alkuperän taikka avustaakseen syytekohtan 2 rikosentekijää välttämään rikoksen oikeudelliset seuraamukset. Kärjäoikeus katsoi D:n törkeästä huolimattomuudesta ottaneen vastaan ja siirtäneen henkilökohtaiseen omistukseensa ajoneuvokaluston.

B tuomittiin kahdesta törkeästä rahanpesusta, kolmesta rekisterimerkintärikoksesta ja velallisen epärehellisyydestä yhteiseen yhden vuoden ja kahdeksan kuukauden ehdolliseen vankeusrangaistukseen. Ehdollisen vankeusrangaistuksen ohessa määrättiin 40 tuntia yhdyskuntapalvelua. C tuomittiin törkeästä rahanpesusta, kahdesta rekisterimerkintärikoksesta ja velallisen epärehellisyydestä yhteiseen yhden vuoden ja 6 kuukauden ehdolliseen vankeusrangaistukseen. D tuomittiin tuottamuksellisesta rahanpesusta ja rekisterimerkintärikoksesta yhteiseen neljän kuukauden ehdolliseen vankeusrangaistukseen.

B vaati hovioikeudessa syytteiden hylkäämistä. Hovioikeus katsoi syytekohtan 3 osalta kärjäoikeuden tavoin B:n yhdessä toisen henkilön kanssa ottaneen vastaan ajoneuvokaluston Y Oy:n nimiin ja siirtäneen sen edelleen Z Oy:lle. B:n oli ajoneuvokalustoa vastaanottaessaan täytynyt tietää tai ainakin pitää varsin todennäköisenä, että syytekohtan 2 vastaaja oli luovuttanut omaisuuden rikollisella menettelyllä. B oli myös X Oy:n kanssa läheisten liikesuhteiden perusteella tiennyt tai ainakin pitänyt varsin todennäköisenä, että ajoneuvokaluston luovutuksen seurauksena X Oy ajautuu taloudellisiin vaikeuksiin. Hovioikeus katsoi kärjäoikeuden tavoin B:n toimineen tahallisesti. Törkeän rahanpesun arvioinnissa ei hovioikeuden mukaan ole ollut merkitystä B:n asemalla Y Oy:ssä tai Z Oy:ssä. Hovioikeus ei muuttanut kärjäoikeuden tuomion lopputulosta syytekohtissa 3 ja 4.

Korkeimmassa oikeudessa oli kysymys siitä, täyttikö B:n syytekohtissa 3 ja 4 kuvattu menettely kahden erillisen törkeän rahanpesun tunnusmerkistön ja siitä, oliko B:n menettelyä pidettävä osallisuutena syytekohtan 2 törkeään velallisen epärehellisyyteen. Arvioitavaksi tuli myös se, että jos B:n menettelyä pidettäisiin osallisuutena törkeään velallisen epärehellisyyteen, estäisikö rikoslain 32 luvun 11 §:n 1 momentin säännös rahanpesun syyksi lukemisen B:lle vai oliko kysymyksessä rahanpesurikos, joka itsepesun edellyttämällä tavalla muodostaa tekojen jatkuvuus ja suunnitelmallisuus huomioon ottaen olennaisimman ja moitittavimman osan rikoskokonaisuudesta.

Korkein oikeus pyysi syyttäjältä lausuman rikoslain 32 luvun 11 §:n 1 momentin merkityksestä asiassa. Syyttäjä totesi lausumassaan, että kysymys ei ollut osallisuudesta esirikokseen, kun B:n toimet olivat alkaneen ajoneuvokaluston vastaanottamisesta. Syyttäjän esittämän mukaan B:n voitaisiin vaihtoehtoisesti katsoa syyllistyneen avunantoon syytekohtassa 2 ja sen lisäksi törkeään rahanpesuun niin kutsuttuna itsepesuna. Korkein oikeus katsoi, että syytekohtan 2 teonkuvaus sisälsi riittävän kuvauksen avunantotoimen yksilöimiseksi. B oli tahallaan edistänyt A:n syyksi luettua törkeää velallisen epärehellisyyttä ottamalla ajoneuvokaluston Y Oy:n nimissä vastaan. Hän oli myös tiennyt tai ainakin pitänyt varsin todennäköisenä, että ajoneuvokaluston luovuttaminen Y Oy:n nimiin oli ollut vastikkeeton ja että tämä omaisuuden luovutus aiheutti X Oy:n maksukyvyttömyyden tai oleellisesti pahensi sen maksukyvyttömyyttä. B oli siten ottaessaan ajoneuvokaluston vastaan syyllistynyt syyttäjän vaihtoehtoisen syytteen mukaiseen avunantoon törkeään velallisen epärehellisyyteen.

Korkein oikeus katsoi, että rahanpesua syyksi luettaessa, rikosta yksiköittäessä ja rikoksen tekoaikaa määritettäessä on otettava huomioon kaikki lainkohdassa kuvattua tarkoitusta ilmentävät tunnusmerkistön mukaiset teot siitä riippumatta, ovatko ne kohdistuneet samaan vai eri omaisuuteen, hyötyyn tai niiden tilalle tulleeeseen omaisuuteen. Samaan rikoksella hankittuun omaisuuteen kohdistuneet täytäntöönpanotoimet voivat tulla arvioitavaksi yhtenä tekoajaltaan jatkuvana rahanpesurikoksena. Korkein oikeus katsoi, että B:n menettelyä oli pidettävä yhtenä rahanpesurikoksena.

Korkein oikeus katsoi, että B:n suorittamat rahanpesutoimet ilmensivät sel-laista jatkuvaa ja suunnitelmallista pyrkimystä peittää tai häivyttää X Oy:n ajoneuvokaluston alkuperä, että törkeää rahanpesua oli pidettävä hänen rikoskokonaisuutensa olennaisimpana ja moitittavimpana osuutena.

B:n syyksi luettiin avunanto törkeään velallisen epärehellisyyteen ja törkeä rahanpesu. Korkein oikeus katsoi, että oikeudenmukainen rangaistus B:n syyksi luetusta törkeästä rahanpesusta olisi yksin arvioituna 11 kuukautta vankeutta, avunannon törkeään velallisen epärehellisyyteen vaikutus yhteiseen rangaistukseen 2-3 kuukautta vankeutta sekä syytekohtien 5, 7 ja 8 rekisterimerkintärikosten yhteinen vaikutus 1-2 kuukautta vankeutta. B tuomittiin yhteiseen 1 vuoden ja kolmen kuukauden ehdolliseen vankeusrangaistukseen. Oheisseuraamuksena tuomittiin 30 tuntia yhdyskuntapalvelua.

Tapaus 15

Tuomioistuimien Helsingin käräjäoikeus, Helsingin hovioikeus

Diaarinumero R 18/1410 HO R 19/17

Tuomion Pvm 21.11.2018, 29.5.2020

Tuomion numero 18/151176

Tapauksessa A:ta syytettiin rahankeräysrikoksesta, törkeästä rahanpesusta, rekisterimerkintärikoksesta, kirjanpitorikoksesta ja lukuisista väärennyksistä. A:n vaimoa B:tä syytettiin törkeästä rahanpesusta. Rahankeräysrikoksen teonkuvauksen mukaan A oli kerännyt Suomi-Syyria yhteisölle (SSY) rahaa ilman lupaa reilut 152 718,66 euroa ja vielä luvan myöntämisenkin jälkeen laittomasti 163 739,72 euroa. Lupa oli saatu Helsingin alueella asuviin henkilöihin taikka yrityksiin, mutta A oli kuitenkin kerännyt rahaa valtakunnallisesti. Törkeän rahanpesusyytteen teonkuvauksen mukaan A oli käyttänyt ja muuntanut rahankeräysrikoksella hankkimiaan varoja ostamalla käteisellä siirtolapuutarhamökin, jonka kauppahinta oli ollut 62 000 euroa. Mökki oli laitettu A:n vaimo B:n nimiin. A oli siirtänyt useilla eri kerroilla rahankeräysrikoksella hankkimistaan varoista yhteensä ainakin 54 000 euroa Turkkiin avaamalleen pankkitilille. A oli käyttänyt varoja myös maksamalla käteisellä yrityksensä X liikehuoneiston vuokria yhteensä 10 800 euroa.

A kiisti syyllistyneensä törkeään rahanpesuun. Kertomansa mukaan A oli hankkinut mökin enonsa pyynnöstä ja enon varoilla. A kiisti, että käteinen olisi ollut peräisin SSY:n tileiltä. A vetosi siihen, että hän ei ole syntyperäinen suomalainen ja että hän on kulttuuritaustansa vuoksi tottunut käyttämään paljon käteistä. Liiketilan vuokria oli maksettu SSY:n rahoilla, koska liiketila oli ollut yhdistyksen käytössä. Myös B kiisti syytteen törkeästä rahanpesusta. B oli luullut, että mökki ostetaan A:n enon varoilla, koska eno halusi sijoittaa Suomeen rahaa.

Käräjäoikeus katsoi, että rahankeräysrikoksen rikoshiötynä SSY:lle kertyi yhteensä 316 458,38 euroa. Käräjäoikeus piti hyväksyttävänä, että varoja oli

käytetty liiketilan vuokraan. Käräjäoikeus katsoi A:n käyttäneen rahankeräyksellä saatuja varoja siirtolapuutarhamökkiin. Törkeän rahanpesun osalta käräjäoikeus katsoi, että rahankeräyksellä saadun rahan käyttäminen muuhun kuin keräystarkoitukseen on olennainen osa esirikosta. Rahojen käyttäminen siirtolapuutarhamökkiin oli rahanpesua. Kuitenkaan teko ei ollut rikoskokonaisuuden olennaisin tai moitittavin osa, joten siitä ei tullut jälkitekona tuomita A:lle rangaistusta. Käräjäoikeus katsoi, että rahanpesurikos ei muodostanut rikoslain 32 luvun 11 §:n rajoituksen edellytystä, eli rahanpesurikos ei muodostanut tekojen jatkuvuus ja suunnitelmallisuus huomioon ottaen olennaisinta ja moitittavinta osaa rikoskokonaisuudesta. Käräjäoikeus katsoi myös, että turkkilaiselle pankkitilille siirretyt varat olivat peräisin rahankeräyksestä ja että A oli siirtänyt varoja omissa nimissään Turkkiin avaamalleen pankkitilille. Käräjäoikeus katsoi, että menettely ei täyttänyt rahanpesun tunnusmerkistöä. Käräjäoikeus katsoi liiketilojen vuokrien maksun olleen hyväksyttävää yhdistyksen varojen käyttöä, jotenka senkään ei voitu katsoa olleen rahanpesua. Käräjäoikeus hylkäsi syytteen törkeästä rahanpesusta A:ta vastaan. A tuomittiin rahankeräysrikoksesta, kirjanpitorikoksesta, rekisterimerkintärikoksesta ja 13 väärennysrikoksesta 10 kuukauden ehdottomaan vankeusrangaistukseen. Käräjäoikeus katsoi B:n syyllistyneen tuottamukselliseen rahanpesuun. Käräjäoikeus katsoi, että B:llä oli ollut aavistus tai tieto rahojen todellisesta alkuperästä. B tuomittiin 60 päivän ehdolliseen vankeusrangaistukseen. A, B ja SSY määrättiin menettämään yhteisvastuullisesti valtiolle rikoksen tuottamana hyötynä 220 000 euroa, josta B:n korvausvelvollisuus oli 62 000 euroa.

Syyttäjän valituksen johdosta hovioikeus katsoi, että rahankeräysrikoksella saatujen varojen käyttö siirtolapuutarhamökkiin ja myös tallettaminen turkkilaiselle pankkitilille täyttivät törkeän rahanpesun tunnusmerkistön ja että A voitiin esirikoksen tekijänä tuomita myös törkeästä rahanpesusta, koska rahanpesurikos muodosti olennaisimman ja moitittavimman osan tekokokonaisuutta. A:ta ei kuitenkaan erikseen tuomittu lievemmästä rahankeräysrikoksesta. Koska A tuomittiin vakavammasta rikoksesta, hänen rangaistustaan korotettiin. A tuomittiin törkeästä rahanpesusta ja muista rikoksista 1 vuoden 10 kuukauden ehdottomaan vankeusrangaistukseen. Muilta osin hovioikeus pysytti käräjäoikeuden tuomion.

Tapaus 16

Tuomioistuimien Helsingin käräjäoikeus

Diaarinumero R 18/10562

Tuomion Pvm 30.11.2018

Tuomion numero 18/153492

Tuomio on lainvoimainen.

Tapauksessa A:ta syytettiin törkeän rahanpesun yrityksestä. A oli avannut Helsingissä sijaitsevaan pankkiin euro- ja dollaritilin. Espanjalaista yhtiötä X oli erehdytetty sähköpostihuijauksella maksamaan yhtiölle Y tarkoitettu 63 244,41 suuruinen rahamäärä A:n avaamalle suomalaiselle pankkitilille. A oli antanut tilinsä käytettäväksi tai ainakin hyväksynyt tilinsä käyttämisen kyseiseen rahansiirtoon. A oli ollut tietoinen siitä, että rahasiirrossa oli kysymys yhtiöiden X ja Y välisestä asiasta ja ettei hänellä ollut oikeutta vastaanottaa rahoja. Teko oli jäänyt yritykseksi, koska suomalainen pankki oli pysäyttänyt rahasiirron. Suomalainen pankki oli saanut viestin espanjalaiselta pankilta, että rahasiirto oli perustunut petokseen. Rahat oli palautettu yhtiölle X. A:n hallusta oli löytenyt dokumentti rahansiirrosta, eli A oli ollut tietoinen tililleen tulossa olleesta rahasiirrosta. A kertoi asuvansa Englannissa ja hänen oli ollut tarkoitus aloittaa kahvilatoiminta Suomessa. A:n kertoman mukaan hän oli luullut tilille tulossa olleiden varojen olevan sijoitus hänen liiketoimintaansa. Suomalainen pankki kertoi, että pankin järjestelmät olivat pysäyttäneet saapuvan maksun ja asiaa oli alettu selvittää tarkemmin. A oli kertonut tiliä avatessaan, että hän on lopettanut liiketoimintansa ja odottaa tileille tästä kertyviä varoja. A oli kertonut saapuneensa Suomeen työhön, ja sen vuoksi halunnut avata kaksi tiliä. A oli toistuvasti tiedustellut maksun saapumista.

Käräjäoikeus katsoi, että A:n kertomus siitä, että joku tuntematon rahoittaja sijoittasi liiketoimintaan ilman mitään yksityiskohtaista tai kirjallista sopimusta, oli epäuskottava. A oli myös määrätietoisesti pyrkinyt saamaan tilisiirron läpi pankilta. Käräjäoikeus katsoi, ettei A:n kertomukselle voinut antaa näyttöarvoa. A:n tileillä ei ollut ollut muuta rahaliikennettä petosrikokseen liittyvän tilisiirron lisäksi. Käräjäoikeus katsoi, että oli ilmeistä A:n osuuden rinnastuvan esirikoksen tekijäkumppaniin tai avunantajaan. Vaikka asiassa ei esitetty väitteitä siitä, että A olisi ollut tekijäkumppani jo esirikoksessa, käräjäoikeus totesi kuitenkin, että se ei estäisi syyksilukemasta hänelle törkeän rahanpesun yritystä. Käräjäoikeuden mukaan se, että kyse olisi ollut mahdollisesti osittain itsepesusta, ei ollut este teon syyksilukemiselle. A tuomittiin törkeän rahanpesun yrityksestä yhden vuoden ja kahden kuukauden ehdolliseen vankeusrangaistukseen.

Tapaus 17

Tuomioistuim Espoon käräjäoikeus

Diaarinumero R 18/2539/702

Tuomion Pvm 18.12.2018

Tuomion numero 18/156619

Tuomiosta valitettiin hovioikeuteen.

Tapauksessa esirikokset olivat ulkomailla tapahtuneita petosrikoksia ja Suomi oli varjojen kauttakulkumaa. Petosrikokset olivat erilaisia internetin kautta tehtyjä huijauksia, joissa henkilöitä oli huijattu maksamaan suoritukset tavaroista tai palveluista, joita ei toimitettu tai suoritettu, eikä näin ollut tarkoituskaan tehdä.

Ulkomaalaiset vastaajat A ja B olivat väärennettyjen asiakirjojen avulla hankkineet kymmenelle eri valehenkilölle suomalaisen henkilöturvattuuden. Jokaiselle valehenkilölle oli hankittu myös oma puhelinnumero. Tämän jälkeen henkilöt olivat avanneet valehenkilöiden nimillä yhteensä 37 pankkitiliä Suomessa. Vastaajien katsottiin syyllistyneen lukuisiin rekisterimerkintärikoksiin ja väärennyksiin. Pankeille ilmoitettiin, että tilit avattaisiin palkkatuloja varten, mikä ei pitänyt paikkaansa. Tileille tuli yhteensä 173 tilisiirtoa ulkomaisilta tileiltä yhteensä 637 690,82. Tileiltä tehtiin siirtoja ulkomaille ja käteisnostoja. Toinen vastaajista otettiin kiinni, kun hän oli kuljettamassa 69 000 euroa käteistä rahaa Romaniaan. Tilisiirtoja tehtiin mm kahden eri Yhdistyneessä kuningaskunnassa toimineen yrityksen tileille 256 682 euron edestä.

Tilisiirtojen selityksenä oli kaupankäynti, mutta kärjäoikeus katsoi, että todellisuudessa kaupankäyntiä ei ollut. Vastaajille maksettiin palkkioita toiminnasta. Syyttäjän mukaan rahanpesun kohteena oli 637 690,82 euroa. Kärjäoikeus katsoi kuitenkin rahanpesun kohteena olleen 257 825,94 euroa, koska kaikkien varojen osalta syyttäjällä ei ollut riittävää näyttöä esirikoksesta. Kärjäoikeus katsoi, että asiassa oli näytetty rahojen saadun esirikoksella, jos tilisiirtoa koskien oli tehty rikosilmoitus, kansainvälinen oikeusapupyynnö tai pankin palautuspyynnössä oli viitattu petokseen, huijaukseen tai perusteettomaan etuun, tai siinä oli ilmoitettu tehdystä rikosilmoituksesta. Kärjäoikeus ei pitänyt riittävänä näyttönä esirikoksesta, jos yksittäisestä tilisiirrosta ei ollut esitetty mitään näyttöä. Riittävänä näyttönä ei pidetty myöskään pankin esittämää palautuspyyntöä, jos pyynnössä ei viitattu petokseen, huijaukseen tai muulla tavalla rikolliseen menettelyyn. Kärjäoikeuden mukaan kyse oli törkeästä rahanpesusta, koska rahanpesun kohteena oli erittäin arvokas omaisuus, henkilöt olivat tulleen Suomeen tarkoituksenaan tehdä rikoksia, rikokset oli toteutettu erittäin järjestelmällisesti ja laajamittaisesti ja menettelyä oli pidettävä erittäin suunnitelmallisena.

Vastaaja A:ta syytettiin myös eräistä petosrikoksista ja toissijaisesti avunannosta petoksiin, jotka olivat olleet osa rahanpesun esirikoksista. Kärjäoikeus

katsoi, että rahanpesurikos muodosti RL 32:11 tarkoitetulla tavalla tekojen jatkuvuus ja suunnitelmallisuus huomioon ottaen olennaisimman ja moitittavimman osan rikoskokonaisuudesta, joten A:ta ei tuomittu avunannosta petoksiin, vaan A:n syyksi luetun törkeän rahanpesun katsottiin kattavan myös nämä teot.

Vastaajien osalta moitittavimpana tekona pidettiin törkeää rahanpesua. Huomioon otettiin, että rahanpesun oli järjestänyt ulkopuolinen taho ja että vastaajat olivat toimineet vain heille annettujen ohjeiden mukaan. Perusteluissa huomioitiin myös vastaajien saaman taloudellisen hyödyn määrä. Molempien vastaajien syyksi luettiin törkeän rahanpesun lisäksi 9 väärennystä ja 41 rekisterimerkintärikosta. Käräjäoikeus katsoi, että pelkästään törkeästä rahanpesusta tulisi tuomita 1 vuoden ja 9 kuukauden vankeusrangaistus. Väärennysten ja törkeä rahanpesun katsottiin olleen sellaisessa yhteydessä, että rangaistusta korottava vaikutus jäi vähäisemmäksi kuin muissa olosuhteissa. Molemmille vastaajille tuomittiin yhteisenä rangaistuksena 2 vuoden ehdoton vankeusrangaistus. Ehdotonta vankeusrangaistusta puolsivat aiemmat EU-maassa tuomitut vankeusrangaistukset.

4.6 Oikeushenkilön rangaistusvastuu

Tapaus 18

Tuomioistuim Pohjanmaan käräjäoikeus

Diaarinumero R/ 17/545

Tuomion Pvm 4.5.2017

Tuomion numero 17/118314

Tuomio on lainvoimainen.

A:ta syytettiin törkeästä rahanpesusta ja A:n yritykselle X:lle vaadittiin asiassa yhteisösakkoa. Esirikoksena oli B:n tekemä törkeä kavallus. B oli toiminut C:n edunvalvojana ja siirtänyt C:n tililtä perusteettomasti rahaa A:n ja hänen yrityksensä tileille. Rahanpesun kohteena olleen omaisuuden arvo oli 154 900 euroa ja teko oli myös kokonaisuutena arvioiden vakava: rikos oli jatkunut pitkään ja sen peittelemiseksi oli tehty jälkikäteen asiakirjoja. A oli tunnustanut menetelleensä syytteessä kuvatulla tavalla ja syyttäjä oli laatinut asiasta tuomioesityksen. Asia käsiteltiin tunnustamisoikeudenkäynnissä. A:n syyksi luettiin kaksi törkeää petosta ja törkeä rahanpesu, joista tuomittiin 1 vuoden ja 3 kuukauden yhteinen ehdollinen vankeusrangaistus. A:n yritys X tuomittiin 2000 euron suuruiseen yhteisösaksoon. Oikeushenkilön rangaistusvastuu perustui samastamiseen, A oli yrityksen toimitusjohtajana ja hallituksen puheenjohtajana syyllistynyt törkeään rahanpesuun yrityksen toiminnassa.

Tapaus 19

Tuomioistuim Pirkanmaan käräjäoikeus

Diaarinumero R 17/115719

Tuomion Pvm 13.4.2017

Tuomion numero 17/115719

Tuomio yhteisöosakkeiden osalta lainvoimainen. Muilta osin tuomista valitettiin hovioikeuteen.

Tapauksessa oli nostettu 19 syytettä törkeästä rahanpesusta ja yksi syyte törkeän rahanpesun yrityksestä. Rahanpesun kohteena olleet varat oli saatu lottovoittajalta petosrikoksilla. Rahoja päätyi väärin käsiin noin 1,2 miljoonaa euroa. Seitsemän syytettä johti tuomioon törkeästä rahanpesusta ja yksi törkeän rahanpesun yrityksestä.

Kahdessa syytekohtassa oli vaatimus yhteisöosakosta, mutta syytteet hylättiin. Kahta henkilöä syytettiin törkeästä rahanpesusta. Toisen henkilön hallinnoiman ja omistaman yhtiön nimiin oli rekisteröity syytteen mukaan törkeällä petoksen hankittuja autoja. Toinen henkilö harjoitti liiketoimintaa yrityksessä,

joka osti törkeällä petoksella hankittuja autoja ja maksoi ne käteisellä ja vaihtoautoilla. Syytteiden mukaan yhtiöiden toiminnassa oli syyllistytty törkeään rahanpesuun, eikä yhtiöiden toiminnassa ollut noudatettu vaadittavaa huolellisuutta ja varovaisuutta rikosten ehkäisemiseksi. Yhteisösakkovaatimukset olivat 10 000 euroa ja 25 000 euroa. Syytteet törkeästä rahanpesusta henkilöitä ja yhtiöitä kohtaan hylättiin, joten myös yhteisösakkovaatimukset hylättiin. Syytteet hylättiin, koska vastaajilla ei katsottu olleen tietoa omaisuuden rikollisesta alkuperästä.

Tapaus 20

Tuomioistuim Ahvenmaan käräjäoikeus; Turun HO; KKO

Diaarinumero KäO R 17/7; KKO R2019/486

Tuomion Pvm 28.02.2018 ; HO 11.4.2019; KKO 3.2.2021

Tuomion numero 18/108626; HO 19/116692; KKO 2021:61

Tapauksessa syyttäjä nosti syytteen törkeästä rahanpesusta Ahvenanmaan Raha-automaattiyhdistystä (Paf) vastaan. Syyttäjä vaati rangaistusta myös yhdistyksen toimitusjohtajalle törkeästä rahanpesusta.

Syyttäjän mukaan asiakkaan pelaamiseen kiinnitettiin huomiota jo touko-kesäkuussa 2011. Paf teki tammikuussa 2012 rahanpesuilmoituksen keskusrikospoliisin rahanpesun selvittelykeskukselle asiakkaasta, jonka nettipelaaminen oli aiheuttanut rahanpesuepäilyn. Rahanpesuilmoituksen tekemisen jälkeen asiakas sai jatkaa rahapeliä pelaamista 580 000 euron edestä lokakuun loppuun 2012. Yksittäisinä päivinä pelipanokset saattoivat ylittää lähes 20 000 euroon. Syytteen mukaan Paf ei yrittänyt selvittää rahojen alkuperää, vaikka asiakkaan ammatti kirjjanpitäjänä oli tiedossa ja että hänellä oli pääsy asiakaskaidensa rahavaroihin. Pelaaminen oli tapahtunut kavalletuilla varoilla. Asiakas oli tuomittu kavalluksista ja törkeistä kavalluksista. Asiakkaan pelitili suljettiin hänen omasta aloitteestaan lokakuussa 2012.

Syyte törkeästä rahanpesusta toimitusjohtajaa kohtaan hylättiin. Käräjäoikeus katsoi, että Paf toimi törkeän huolimattomasti ja se tuomittiin tuottamuksellisesta rahanpesusta. Syyttäjän mukaan rahanpesun kohteena oli 819 160,71 euroa. Tuomioistuim katsoi rahanpesun kohteena olleen 580 000 euroa. Syyttäjä vaati 700 000 euron yhteisösakkoa. Käräjäoikeus tuomitsi Pafin 50 000 yhteisösakkoon. Valtiolle tuomittiin menetettäväksi rikoshyötynä 1645 90,66 euroa.

Hovioikeus katsoi yhdistyksen syyllistyneen tuottamukselliseen rahanpesuun ja korotti yhteisösakon 250 000 euroon. Hovioikeus katsoi, että rahapeliyhdistyksellä oli rahanpesulaissa tarkoitettuna toimijana itsenäinen velvollisuus estää rahanpesu ja keskeyttää epäilyttävät liiketoimet. Ilmoituksen tekeminen rahanpesun selvittelykeskukselle ei poistanut rahapeliyhtiön vastuuta. Hovioikeus totesi myös, että yhtiön sisäiset raportointiprosessit olivat olleet lainvastaisia ja että sisäinen vastuunjako rahanpesuepäilyjen osalta oli ollut puutteellinen.

Paf sai valitusluvan korkeimpaan oikeuteen. Korkeimman oikeuden käsittely koski oikeushenkilön rangaistusvastuuta. Korkein oikeus kumosi tuomion tuottamuksellisesta rahanpesusta, yhteisösakkotuomiota ei muutettu. Korkein oikeus katsoi, että Paf ei noudattanut vaadittavaa huolellisuutta ja varovaisuutta rikoksen ehkäisemiseksi. KKO katsoi, että oikeushenkilön rangaistusvastuu perustui anonyymiin syyllisyyteen. Rikoksen tekijä jäi tuntemattomaksi, mutta oli ilmeistä, että tekijä oli ollut Pafin palveluksessa ja että rikos oli tehty Pafin hyväksi.

Tapaus 21

Tuomioistuin Pohjanmaan kärjäoikeus

Diaarinumero R 17/334

Tuomion Pvm 2.3.2018

Tuomion numero 18/109711

Tuomio on lainvoimainen.

Törkeästä rahanpesusta olivat syytettyinä A ja hänen vaimonsa B. B:tä syytettiin toissijaisesti avunannosta törkeään rahanpesuun. Syyttäjä vaati törkeästä rahanpesusta yhteisösakkoa A:n ja B:n yhtiöille X Oy ja Y Oy. A oli yhtiöiden hallituksen jäsen ja yhtiöiden toiminnasta tosiasiaassa vastaava henkilö. B toimi yhtiöiden hallitusten varajäsenenä ja yhtiön X prokuristina. Vastaajat kiistivät heihin kohdistetut syytteet

Syyttäjän teonkuvaus törkeän rahanpesun osalta oli jaettu kahteen osaan. Ensimmäinen osa liittyi kokonaisuuteen, jossa törkeän rahanpesun esirikoksina olivat kuparivarkaudet. Esirikosten tekijät oli tuomittu rangaistuksiin törkeistä varkauksista. Ensimmäisen osassa törkeän rahanpesun kohteena oli 379 510 euroa. Vastaajina olivat A ja B, molemmille yhtiöille X ja Y vaadittiin yhteisösakkoa. Yhteisösakkoa vaadittiin X Oy:lle 50 000 euroa ja Y Oy:lle 10 000 euroa. X Oy:n yhteisösakkovaatimuksen sisältyi myös törkeän rahanpesusyytteen toisen osan teonkuvaus. Teonkuvauksen mukaan A ja B olivat ostaneet heille ja heidän edustamilleen osakeyhtiöille aikaisemmin yksityishenkilöltä C

ja myöhemmin hänen ilmoittamaltaan toiminimeltä Z romumetallia. Kauppahinta oli maksettu käteisellä tai myyjän nimelle kirjoitetuilla shekeillä. Teonkuvauksen mukaan varkausrikoksilla hankitun omaisuuden ja rikoshyödyn alkuperä, sijainti ja siihen kohdistuvat määräämistoimet oli peitetty ja hävytetty ja rikosentekijää oli avustettu välttämään rikoksen oikeudelliset seuraamukset. Käräjäoikeuden arviointi kulminoitui siihen, olivatko A ja B tienneet tai olisiko heidän pitänyt ymmärtää, että C:ltä ja myöhemmin C:n toiminimeltä Z ostettu romukupari oli anastettua tai muulla tavalla rikoksella hankittua. Arvioitavana oli myös se, olivat vastaajat peittääkseen omaisuuden laittoman alkuperän laatineet väärät ostokuitit siten, että myyjäksi oli merkitty toiminimi Z, vaikka todellinen myyjä oli ollut C. Käräjäoikeus katsoi, että A oli voinut olettaa, että toiminimi Z ja C olivat harjoittaneet laillista kauppaa. C oli toiminut alalla ja hänellä oli oma toimipiste. A ja B olivat päivittäin tulostaneen ja säästäneet Suomen Romukauppiain liiton rekisteristä ilmoituksen varastetusta romusta, eikä ollut syntynyt epäilyä, että joku C:n tai Z: toimittamista romueristä olisi varastettu. Käräjäoikeus katsoi, että koska edes yritys, jolta oli kolmen vuoden aikana anastettu suuret määrät jätekuparia, ei tiennyt anastuksista, ei myöskään A:lla olisi ollut mahdollisuutta tutkia ja selvittää asiaa. Syyte hylättiin tältä osin.

Toisen osan esirikoksina olivat törkeä veropetos, törkeä velallisen epärehellisyys ja törkeä kirjanpitorikos. Teonkuvauksen mukaan vastaajat olivat menettelyllään auttaneen esirikoksen tekijää välttämään veroa. Toisessa osassa törkeän rahanpesun kohteena oli 281 110 euroa. Vastaajina olivat A ja B ja yhtiölle X vaadittiin yhteisösakkoa 50 000 euroa. X Oy:n yhteisösakkovaatimukseen sisältyi myös törkeän rahanpesusyytteen ensimmäisen osan teonkuvauksen. Teonkuvauksen mukaan A ja B olivat sopineet erään osakeyhtiön edustajan ja omistajan D:n sekä toiminimeä edustaneen toisen henkilön kanssa, että D:n osakeyhtiön T:n pimeän metallin myynti kirjataan X Oy:n ostokuitteihin toiminimen S myyntinä. Kauppahinta oli sovittu maksettavaksi D:n nimelle kirjoitetuilla shekeillä. Teonkuvauksen mukaan A ja B olivat tällä tavalla toimiessaan auttaneet osakeyhtiön omistajaa peittämään rikoksella hankitun omaisuuden – hänelle osakeyhtiölain säännösten vastaisesti ja veroja välttäen siirryneiden rahavarojen, osakeyhtiörikoksella ja veropetoksella hankitun omaisuuden ja rikoshyödyn - todellisen luonteen ja sijainnin ja niihin kohdistuneet määräämistoimet. Käräjäoikeus katsoi, että koska ostojen kauppahinta arvonlisäveroineen oli maksettu kokonaisuudessaan D:lle, oli A:n pitänyt ymmärtää, ettei toiminimi S, osakeyhtiö T tai D tule suorittamaan myynnistä arvonlisäveroa. Mainittujen seikkojen perusteella A:n olisi niin ikään pitänyt ymmärtää, että D:llä on tarkoitus salata myyntituloja verottajalta. B oli tilanteessa toiminut

A:n ohjeiden mukaisesti. B oli laatinut ostokuitit ja shekit, joten hänellä katsottiin olleen sama tietoisuus kuin A:lla. Käräjäoikeus katsoi, että A syyllistyi törkeään rahanpesuun ja B törkeään rahanpesun avunantoon. Käräjäoikeuden mukaan rikoksen kautta saatu omaisuus katsottiin erittäin arvokkaaksi ja rikos oli tehty suunnitelmallisesti, joten teko oli myös kokonaisuutena arvostellen törkeä.

Käräjäoikeus katsoi, että A oli toiminut yhtiön hallituksen jäsenenä ja yhtiön toiminnasta tosiasiallisesti vastaavana henkilönä. Kun rikos oli tehty yhtiön toiminnassa ja kun sen tekijä kuului yhtiön johtoon, oli olemassa edellytyksiä yhteisösakon tuomitsemiseen. Käräjäoikeus katsoi, ettei X Oy:n laiminlyönti ollut vähäinen eikä sen toiminnassa tehtyä rikosta voitu pitää vähäisenä. Käräjäoikeus pohti, voisiko asiassa tulla sovellettavaksi rikoslain 9 luvun 4 §:n 2 momentin 3 kohdassa säädetty mahdollisuus jättää oikeushenkilö tuomitsematta yhteisösakkoon, koska yhtiön johtoon kuuluva henkilö tuomittiin rikoksesta rangaistukseen. Lainkohdan mukaan oikeushenkilö voidaan jättää tuomitsematta yhteisösakkoon silloin, kun rangaistusta olisi pidettävä kohtuuttomana ottaen huomioon sen, että oikeushenkilön johtoon kuuluva tuomitaan rikoksesta rangaistukseen, jos oikeushenkilö on pieni, rangaistukseen tuomittavan omistusosuus oikeushenkilössä on suuri tai hänen henkilökohtainen vastuunsa oikeushenkilön velvoitteista on merkittävä. Käräjäoikeus katsoi, että yhteisösakkoon tuomitsemista vastaan puhui se, että A omistaa yhtiön osakkeet ja yhteisösakko kohdistuisi pitkälti A:han. Käräjäoikeus katsoi kuitenkin, että yhtiön liikevaihto oli suuri eikä kysymys ollut ihan pienestä yhtiöstä. Liiketoimintotoiminnan katsottiin olleen kannattavaa. Kokonaisarviointin perusteella käräjäoikeus katsoi, että 15 000 euron yhteisösakko oli oikeudenmukaisessa suhteessa laiminlyönnin laatuun ja yhtiön taloudelliseen asemaan.

A tuomittiin törkeästä rahanpesusta lisäksi törkeästä veropetoksesta 11 kuukauden yhteiseen ehdolliseen vankeusrangaistukseen. B tuomittiin avunannosta törkeään rahanpesuun ja törkeästä veropetoksesta yhteiseen 7 kuukauden ehdolliseen vankeusrangaistukseen.

4.7 Muita tapauksia

Tapaus 22

Tuomioistuim Kanta-Hämeen käräjäoikeus

Diaarinumero R 18/621

Tuomion Pvm 3.9.2018

Tuomion numero 18/136179

Tuomio on lainvoimainen.

Tapauksessa A:n ja B:n poika C oli syyllistynyt törkeään petokseen. C oli luonut verkossa toimivan rahapelioperaattorin tilille käyttäjäprofiilin ja valehdellut olevan täysi-ikäinen. Tietojärjestelmävirheen vuoksi käyttäjien oli ollut mahdollista peruuttaa vireillä olleita rahasiirtoja siten, että varat oli virheellisestä palautettu sekä käyttäjien verkkolompakkoon että maksettu heidän pankkitililleen. C oli käyttänyt virhettä hyväkseen ja tehnyt 417 rahasiirtopyyntöä ja peruutusta. C:n tilille oli maksettu virheellisesti ainakin 132 000 euroa. Yritys oli havainnut rikoksen ja siitä aiheutuneet menetykset. Yritys oli lähettänyt C:lle kirjeen ja pyytänyt varojen palautusta. C myönsi rangaistusvaatimuksen törkeästä petoksesta oikeaksi.

C:n isää A:ta syytettiin törkeästä rahanpesusta. A oli ottanut vastaan, pitänyt hallussaan ja osittain käyttänyt C:n omalta pankkitililtään hänelle siirtämiä varoja yhteensä 14 557 euroa. C:n äitiä B:tä syytettiin rahanpesusta. B oli ottanut vastaan 2300 euroa varoja tililleen ja ottanut vastaan ja pitänyt hallussaan 5300 euron arvoista moottoripyörää. Moottoripyörä oli rekisteröity hänen nimiinsä. A ja B kiistivät syyllistyneensä rahanpesuun, koska eivät olleet tienneet omaisuuden laittomasta alkuperästä. Vanhemmat myönsivät omaisuuden olleen heidän hallussaan ja että C oli ilmoittanut voittaneensa rahat pelaamalla.

Käräjäoikeus katsoi, että C ei olisi 16-vuotiaana edes lähtökohtaisesti saanut pelata rahapelejä, hänellä ei ollut ansiotuloja tai merkittävää varallisuutta. Näillä perusteilla käräjäoikeus ei pitänyt uskottavana, että A ja B olisivat luulleet rahojen olleen peräisin rahapelivoitoista tai säästöistä. A:n rahanpesurikoksen katsottiin olleen törkeä, koska rahanpesun kohteena oli erittäin arvokas omaisuus ja kyseessä oli samassa taloudessa asuneen alaikäisen rikoksella haltuunsa saamien varojen siirroista. Käräjäoikeus tuomitsi A:n törkeästä rahanpesusta viiden kuukauden ehdolliseen vankeusrangaistukseen ja B:n rahanpesusta 60 päivän ehdolliseen vankeusrangaistukseen.

Tapaus 23

Tuomioistuin Tuusulan kärjäoikeus

Diaarinumero R 14/1123/763

Tuomion Pvm 12.6.2017

Tuomion numero 17/123949

Espanjan viranomaisilta saadun tiedon mukaan espanjalaisen yrityksen X:n tilille oli tehty tietomurto ja tililtä oli tehty kolme oikeudetonta tilisiirtoa. Yksi tilisiirroista tehtiin suomalaisen Z Oy:n tilille. Tilisiirto oli määrältään 180 010 euroa. Muut tilisiirrot oli tehty samana päivänä Puolaan ja Iso-Britanniaan. Törkeästä rahanpesusta oli syytettynä A, joka oli osallistunut menettelyyn, jossa hänet oli valittu Z Oy:n ainoaksi hallituksen jäseneksi. A oli osallistunut menettelyyn, jolla Z Oy:n pankkitili oli luovutettu käytettäväksi tietomurron kohteena olleen yrityksen rahavarojen vastaanottajaksi. A ei ollut harjoittanut Z Oy:n nimissä mitään liiketoimintaa ja hän oli tiennyt, ettei yhtiöllä ollut liiketoimintaa. A oli ostanut tietomurrolla saaduilla rahavaroilla kultaharkkoja 1 800 grammaa. Harkot maksoivat yhteensä 80 108 euroa. A oli noutanut kultaharkot. Teonkuvauksen mukaan A oli osallistunut varojen muuntamiseen kullaksi ja kullan piilottamiseen taikka luovuttamiseen edelleen. Kultraerät olivat jääneet kateisiin.

A kiisti ymmärtäneensä, ettei menettelyllä ollut laillisia liiketaloudellisia tai muita hyväksyttäviä perusteita. A myönsi luovuttaneensa Z Oy:n pankkitunukset toiselle henkilölle. A kertoi työttömänä ollessaan tavanneensa virolaisella biljardisalilla B:n, jonka kanssa hän oli sopinut allekirjoittavansa Z Oy:n papereita. A kertoi matkustaneensa B:n kanssa kaksi kertaa Suomeen. Ensimmäisellä kerralla he olivat avanneet Z Oy:lle tilin. Toisella matkalla he olivat hakeneet kultaharkot. A:lle oli luvattu 2000 euron palkkio kullanhakumatkan jälkeen. A ei kuitenkaan enää koskaan nähnyt B:tä, joten palkkio oli jäänyt saamatta.

Kärjäoikeus totesi A:n roolin B:lle olleen alisteinen, mutta kysymys ei kuitenkaan ollut menettelystä, jonka luonne tai tarkoitus olisivat voineet jäädä A:lle epäselviksi. Kärjäoikeus katsoi, että kullan noutamiseen johtaneen useita kuukausia kestäneen tapahtumasarjan aikana A:n olisi tullut ymmärtää, että kyseessä oli ollut järjestely, jossa rikoksella saatuja varoja oli siirretty Z Oy:n tilin kautta ja muunnettu kullaksi. Kärjäoikeus katsoi, että A oli saattanut ymmärtää myös oman vastuunsa kannalta edulliseksi tietää yksityiskohdista mahdollisimman vähän. Kärjäoikeus katsoi, että rahanpesun kohteena olleiden varojen kokonaismäärää koskenutta tietämättömyyttä voitiin näissä olosuhteissa pitää tarkoituksellisena. Kärjäoikeus totesi seuraavasti: ”Nyt kysy-

myksessä oleva teko edustaa suunnitelmallista ja huolellisesti toteutettua kansainvälistä rikollisuutta, johon on lähtökohtaisesti suhtauduttava vakavasti. Tällaiseen toimintaan osallistuu usein useita henkilöitä erilaisissa tehtävissä. Tehtävän osoittama syyllisyys voi tällöin vaihdella rikokseen osallisten välillä. A:n osuus rikoksen käytännön toteuttamisessa on ollut merkittävä. Toisaalta hän on ollut asemassa, jossa rikoksesta kiinnijäämisen riski on ollut suuri. A:n ei ole myöskään näytetty osallistuneen teon suunnitteluun. Hänelle tuomittavan rangaistuksen on näin ollen perusteltua olla alempi kuin rikoksen suunnitelleiden henkilöiden rangaistus olisi ollut, mikäli heidät olisi saatu rikosvastuuseen.” A tuomittiin törkeästä rahanpesusta yhden vuoden ja 4 kuukauden ehdolliseen vankeusrangaistukseen.

Tapaus 24

Tuomioistuin kärjäoikeus Pirkanmaan kärjäoikeus, Turun hovioikeus, Korkein oikeus

Diaarinumero KäO; R 17/2153, KKO; R2018/743

Tuomion Pvm 21.6.2017, 31.7.2018, 19.12.2019

Tuomion numero 17/125832, 18/131099, KKO 2019:110

Tapauksessa A, B ja C olivat syytettyinä törkeästä rahanpesusta. Teonkuvauksen mukaan B oli luovuttanut pankkitilinsä numeron tuntemattomaksi jääneille henkilöille, jotka siirsivät hänen tililleen petosrikoksella hankittuja varoja 19 600 euroa. Välittömästi rahasiirtojen jälkeen B nosti yhdessä A:n ja C:n kanssa tililtään rahaa usealla eri kerralla yhteensä 10 000 euroa. B antoi pankkitunnuksensa tuntemattomien henkilöiden käyttöön, jotka siirsivät 9500 euroa B:n tililtä C:n tilille. A, B ja C nostivat yhdessä 9550 euroa C:n tililtä pankkiautomaatilta usealla eri kerralla välittömästi saapuneiden rahasiirtojen jälkeen. A, B ja C pitivät omaisuuden itsellään tai luovuttivat sen joko osaksi tai kokonaan tuntemattomaksi jääneille henkilöille. Vastaajat kiistivät syytteen. B ja C kertoivat olleensa tapahtuma-aikaan päihteiden vaikutuksen alaisina ja sekavassa mielentilassa, eivätkä he mieltäneet toimintaa rikolliseksi. B muutti kertomustaan esitutkinnasta ja kertoi pankkitunnusten olleen kateissa. Kärjäoikeus ei pitänyt kertomusta uskottavana. Kärjäoikeus katsoi, ettei B pystynyt esittämään uskottavaa selitystä rahojen siirtelylle ja nostamiselle. Kärjäoikeus katsoi B:n saaneen toimista 100 euron palkkion. Kärjäoikeus katsoi, että B oli ollut tietoinen rahojen laittomasta alkuperästä. B tuomittiin törkeästä rahanpesusta, kahdesta näpistyksestä ja kulkuneuvon kuljettamisesta oikeudetta yhteiseen kymmenen kuukauden ehdolliseen vankeusrangaistukseen.

Käräjäoikeus katsoi, ettei C ollut osallistunut alusta lähtien järjestelyyn, vaan häntä oli tarvittu vasta, kun B ei ollut kyennyt jatkamaan rahanostoja. C:n syyksi luettiin menettely 9 500 euron osalta. Käräjäoikeus katsoi, että C:n osalta puuttui yksituumaisuus B:n suorittamista 19 600 euron vastaanottamisesta ja 10 000 euron nostamisesta. Rahanpesussa ei siten ollut kyse erittäin arvokkaasta omaisuudesta ja C:n katsottiin syyllistyneen perusmuotoiseen rahanpesuun. C tuomittiin rahanpesusta 60 päivän ehdolliseen vankeusrangaistukseen.

B ja C kertoivat käräjäoikeudessa, että heidän mukanaan rahannostoreissuilla oli ollut kolmas henkilö, joka oli kuljettanut autoa ja oli ollut operaation järjestelijä. C nimesi A:n järjestelijäksi esitutkinnassa ja käräjäoikeudessa. C oli seurustellut tapahtumahetkellä A:n kanssa. C:n kertoman mukaan A oli sopinut tapaamisen kahden naisen kanssa samalla parkkipaikalla, jonka läheisyydessä rahat nostettiin ja siirrettiin. C oli antanut nostamansa rahat A:lle, jonka jälkeen A oli mennyt kahden naisen luokse. B kertoi esitutkinnassa A:n olleen mukana rahannostoreissuilla. Käräjäoikeudessa B kertoi, ettei tuntenut mukana ollutta henkilöä. A kiisti olleensa rahannostoreissuilla ja kiisti tunteensa C:tä. Käräjäoikeus piti C:n kertomusta uskottavana. A:n ja C:n väliset puhelutiedot tukivat kertomusta.

Käräjäoikeus katsoi A:n järjestäneen rahanpesun. Rahanpesua oli pidettävä törkeänä, koska sen kohteena oli ollut erittäin arvokas omaisuus ja teko oli myös kokonaisuutena arvostellen törkeä, koska A:lla oli olennainen rooli rikoksen tekemisessä. A tuomittiin törkeästä rahanpesusta, rattijuopumuksesta ja ampuma-aserikoksesta yhteiseen yhden vuoden ja neljän kuukauden ehdolliseen vankeusrangaistukseen. Rangaistuksen pituuteen vaikutti ankaruuttavasti törkeästä rahanpesusta ilmenevä syyllisyys. Käräjäoikeus katsoi, että A:n edellisistä rikoksista oli kulunut niin kauan, ettei ehdottoman vankeusrangaistuksen määräämiselle ollut perusteita. A, B ja C tuomittiin yhteisvastuullisesti menettämään valtiolle rikoksen tuottama taloudellinen hyöty 19 600 euroa, josta C:n osuus 9 500 euroa.

Hovioikeus ei muuttanut rangaistusta syyksilukemisen tai rangaistuksen mittaamisen osalta. Hovioikeus totesi törkeän rahanpesun olevan lähtökohtaisesti vakava rikos. Hovioikeus katsoi, että vaikka A:n viimeisimmästä tuomiosta oli kulunut pitkä, hänen aikaisempi rikollisuutensa ja sen vakavuus sekä nyt kysymyksessä olevien rikosten vakavuus ja rikoksista ilmenevä A:n syyllisyys edellyttivät tuomitsemista ehdottomaan vankeuteen.

A:lle myönnettiin valituslupa Korkeimpaan oikeuteen. A vaati, että hänelle tuomittua rangaistusta alennetaan. Syyttäjä vaati valituksen hylkäämistä. Korkeimmassa oikeudessa oli kyse rangaistuksen mittaamisesta sekä valinnasta ehdollisen ja ehdottoman välillä. Korkein oikeus totesi törkeän rahanpesun mittaamista ohjaavan rangaistuskäytäntönsä olevan niukkaa. Aiemmat ennakkoratkaisut olivat olleet oikeustosisekoiltaan hyvin erilaisia, ja pääasiana niissä oli ollut kysymys muusta kuin rangaistuksen mittaamisesta. Korkein oikeus katsoi, että vaikka törkeä rahanpesu on vakava rikos, ei A:n teko ollut rikoslajissaan erityisen moitittava. Korkein oikeus katsoi teosta ilmenevän tiettyä suunnitelmallisuutta, mutta kysymys ei kuitenkaan ollut kansainvälisestä rikollisuudesta eikä rikoksen toteuttaminen vaatinut erityisen laajamittaista järjestelyä. Moitittavuudeltaan A:n tekoa voitiin pitää törkeän tekemuodon sisällä verraten lievänä. Korkein oikeus katsoi, että oikeudenmukainen rangaistus suhteessa törkeän rahanpesun vahingollisuuteen ja vaarallisuuteen, teon vaikuttamiin sekä rikoksesta ilmenevään muuhun tekijän syyllisyyteen oli 8 kuukautta vankeutta. Koska rangaistusta törkeästä rahanpesusta alennettiin, oli yhteinen vankeusrangaistus mitattava uudelleen. Lähtökohdaksi otettiin törkeästä rahanpesusta tuomittava 8 kuukauden rangaistus. Korkein oikeus katsoi, että ampuma-aserikos korotti yhteistä rangaistusta kuukaudella. Korkein oikeus tuomitsi A:n yhteiseen yhdeksän kuukauden ehdolliseen vankeusrangaistukseen. Korkein oikeus katsoi, ettei A:n aikaisempi rikollisuus vaatinut rangaistuksen tuomitsemista ehdottomana tässä asiassa.

Tapausluettelo

Tapauksen nro.	Käräjäoikeus	Tuomion pvm.	Tuomion nro.	Diaarinumero	Hovi	KKO
Tapaus 1	Espoo	01.09.2017	17/133775	R 16/303/702	kyllä	
Tapaus 2	Espoo	02.03.2017	17/10917	R 17/57/702	kyllä	
Tapaus 3	Etelä-Pohjanmaa	08.06.2017	17/123570	R 17/673	lainvoimainen	
Tapaus 4	Pirkanmaa	11.07.2018	18/129669	R 18/688	kyllä	
Tapaus 5	Pirkanmaa	21.03.2018	18/112926	R 18/1225	lainvoimainen	
Tapaus 6	Pirkanmaa	24.10.2017	17/142620	R 17/142620	lainvoimainen	
Tapaus 7	Etelä-Pohjanmaa	25.10.2017	17/143003	R 16/2000	kyllä	
Tapaus 8	Hyvinkää	15.06.2017	17/124712	R 17/561/707	lainvoimainen	
Tapaus 9	Satakunta	12.07.2018	18/129833	R 18/1062	kyllä	
Tapaus 10	Päijät-Häme	31.01.2017	17/104023	R 16/445	kyllä	
Tapaus 11	Kanta-Häme	03.03.2017	17/110066	R 16/989	kyllä	
Tapaus 12	Päijät-Häme	06.07.2017	17/127483	R 16/445	kyllä	
Tapaus 13	Päijät-Häme	08.10.2018	18/142607	R 18/1524	kyllä	
Tapaus 14	Pohjois-Savo	23.03.2018	18/113405	R 17/1790	Itä-Suomi 19/108847	KKO 2020:98
Tapaus 15	Helsinki	21.11.2018	18/151176	R 18/1410	Helsinki R 19/17	
Tapaus 16	Helsinki	30.11.2018	18/153492	R 18/10562	lainvoimainen	
Tapaus 17	Espoo	18.12.2018	18/156619	R 18/2539/702	kyllä	
Tapaus 18	Pohjanmaa	04.05.2017	17/118314	R 17/545	lainvoimainen	
Tapaus 19	Pirkanmaa	13.04.2017	17/115719	R 17/115719	kyllä	
Tapaus 20	Ahvenanmaa	28.02.2018	18/108626	R 17/7	Turku 19/116692	KKO 2021:61
Tapaus 21	Pohjanmaa	02.03.2018	18/109711	R 17/334	lainvoimainen	
Tapaus 22	Kanta-Häme	03.09.2018	18/136179	R 18/621	lainvoimainen	
Tapaus 23	Tuusula	12.06.2017	17/123949	R 14/1123/763	kyllä	
Tapaus 24	Pirkanmaa	21.06.2017	17/125832	R 17/2153	Turku 18/131099	KKO 2019:110

Taulukko 2, tapausluettelo.

Lähteet

Kirjallisuus

Alexander, R.C.H; Insider dealing and money laundering in the EU: Law and Regulation. Surrey 2007.

Frände, Dan – Matikkala, Jussi – Tapani, Jussi – Tolvanen, Matti – Viljanen, Pekka – Wahlberg, Markus: Keskeiset rikokset. Helsinki 2014.

Hyttinen, Tatu: Rahanpesu ja rikosvastuu. Helsinki 2021.

Sahavirta, Ritva: Rahanpesu rangaistavana tekona. Jyväskylä 2008.

Virallislähteet

Hallituksen esitys Eduskunnalle oikeushenkilön rangaistusvastuuta koskevaksi lainsäädännöksi, HE 95/1993 vp.

Hallituksen esitys eduskunnalle rikosoikeuden yleisiä oppeja koskevan lainsäädännön uudistamiseksi, HE 44/2002 vp.

Hallituksen esitys Eduskunnalle eräiden rikoslain talousrikossäännösten ja eräiden niihin liittyvien lakien muuttamiseksi, HE 53/2002 vp.

Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi rikoslain 32 luvun 6 ja 14 §:n sekä kasainvälisestä oikeusavusta rikosasioissa annetun lain 15 §:n muuttamisesta, HE 285/2010 vp.

Lakivaliokunnan mietintö 31/2010 vp: Hallituksen esitys laeiksi rikoslain 32 luvun 6 ja 14 §:n sekä kansainvälisestä oikeusavusta rikosasioissa annetun lain 15 §:n muuttamisesta, LaVM 31/2010 vp.

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi rikoslain 32 luvun 11 ja 12 §:n muuttamisesta, HE 138/2011 vp.

Hallituksen esitys Eduskunnalle rikoslain 1 luvun 11 §:n ja 32 luvun 11 §:n muuttamisesta, HE 183/2020 vp.